

12 Scoala N'astră

Editorial

Banchetul Cunoașterii

Arta pe hartă

Carte pe pâine

Cu bună știință

Să ții Infinitul în palmă

ZoomZet

- Tinerețea oricui este un vis
- Zile pline nopți senine

Discimus ut Serviamus

Editorial

- 2 | Banchetul
 Cunoașterii

Arta pe hartă

- 6 | *Cognosco, ergo sum*
 9 | Cunoașterea întrupată prin
 Iubire – Poezia
 11 | *Curriculum vitae*
 14 | Carte pe pâine
 17 | Cunoaște-te pe tine însuși
 19 | Punte spre cunoaștere –
 traducerea

Cu bună știință

- 22 | Principiul acțiunii și
 reacțiunii sau *Întâlnirea ca
 naștere a Cunoașterii*
 26 | *Să ții Infinitul în palmă*

Munca și sensul vieții

- 30 | De neamul Cantemireștilor

Gând din comunitate

- 36 | Cunoașterea la tinerețe

ZoomZet

- 38 | Rapsodie din pridvor
 39 | Tabăra – Pridvorul cunoașterii
 41 | Zile pline, nopți senine
 44 | Mic exercițiu de cunoaștere a
 apropiatului
 45 | Printre stele
 47 | Știri LTSTI

- 50 | Descoperind muzica lui Cantemir –
 La porțile Orientului
 52 | *Lumina faptei din lumina cuvântului*
 (cronică)
 54 | *Tinerețea oricui este un vis*
 58 | Călători către tărâmul cunoașterii
 62 | Galeria de artă LTSTI

Banchetul Cunoașterii

Descoperirea Divină – izvorul Cunoașterii – pune egal între Cunoașterea lui Dumnezeu și Viața veșnică: „Și aceasta este viața veșnică: să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat și pe Iisus Hristos pe Care L-ai trimis” (Ioan, 17, 3). De aceea, în spiritul uman descoperim o nostalgie și un elan către infinit, în toate direcțiile: viață infinită, existență infinită, cunoaștere infinită. Atât omul simplu, cât și savantul, păcătosul sau sfântul, toți sunt însetați de infinit; dintre aceștia, doar sfântul găsește calea care duce către Adevărul absolut, către viața infinită, fie că se ascunde într-un om simplu, fie că se ascunde într-un savant. A ști nu înseamnă a cunoaște; a ști înseamnă a fi informat, în timp ce a cunoaște înseamnă a ști deplin.

EDITORIAL

Preot prof. dr. Vasile Gavrilă

Și fariseii, și cărturarii, și mai marii poporului evreu îl știau pe Mântuitorul, dar nu-L puteau cunoaște; vedeau, dar „nu vedeau”, auzeau, dar „nu înțelegeau”; rămâneau în întunericul necunoașterii.

În afara lui Hristos nu este posibilă cunoașterea Adevărului pentru că El este Adevărul: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața” (Ioan, 14, 6); indiferent cât ar ști, indiferent câte și ce descoperiri ar face, în afara Mântuitorului Hristos – Cel prin care a fost creat și salvat omul și universul – omul rămâne în afara Adevărului.

Bunăoară, cunoașterea este o însușire, o capacitate a ființelor raționale, care este strâns legată de Cunoașterea lui Dumnezeu – Adevărul absolut, care este și obiect, dar și izvor al cunoașterii. Prin cunoașterea Lui, omul ajunge și la cunoașterea de sine, dar și la cunoașterea universului, care sunt, de fapt, opera lui Dumnezeu – aidoma operei unui autor care se făurește în profunzime și adevăr prin cunoașterea acestuia, a celui care a scris-o, a realizat-o.

Mai cu seamă pentru un teolog sau pentru domeniul teologic, dar și pentru tot omul și pentru toate domeniile de cunoaștere, adevărul nu este ceva abstract, ci este ceva concret, personal. Pentru teolog, Adevărul este Dumnezeu, fapt pentru care cunoașterea Lui este o experiență și o întâlnire personală cu Adevărul, este comuniune.

Și pentru filosof, și filosofie, cunoașterea adevărului trebuie să fie, în ultimă instanță, o experiență personală și o contemplare a ultimului Adevăr; de aceea, filosoful care merge cu demersul lui până la capăt îl desco-

peră pe Dumnezeu ca ultimă realitate, ca primul punct mișcător sau *causa causarum* (cauza tuturor cauzelor) sau adâncul necunoscut, de nepătruns.

Și, dacă Filosofia este mama tuturor științelor, înseamnă că și pentru toate celelalte științe cunoașterea presupune o experiență, o experiență a omului de știință, pe care acesta o poate avea fie prin întâlnirea cu Creatorul – iar în această situație avem de-a face cu o inspirație de natură divină, fie prin întâlnirea cu Creația. Întâlnirea omului de știință cu Creația se împarte, la rândul său, în două subtipuri de întâlniri, în urma cărora s-au alcătuit conținuturile tuturor științelor: întâlnirea cu omul (din care au rezultat antropologia, psihologia, medicina, sociologia) și întâlnirea cu natura sau universul (în urma căreia au apărut fizica, chimia, biologia – într-un cuvânt, științele naturii), și care a condus la formularea *Principiilor Matematice ale Filosofiei Naturii*, cum își intitula Isaac Newton una dintre lucrările sale.

De fapt, a cunoaște, care, în limba română, vine din latinescul *cognōscō*, -ere, -gnovi, -gnitus și din grecescul *γινώσκω* (*ghignosco*) înseamnă a avea cunoștință de ceva sau de ceva; a avea legătură cu; a afla; a recunoaște; a face cercetare, a înțelege, a aprecia, a judeca. Toate aceste sensuri ale cunoașterii ne trimit, după cum spuneam, la o experiență, la o întâlnire, la comuniune sau împărtășire.

Este frapant faptul că, atât la începutul primei creații adică la crearea primilor oameni, cât și la începutul noii creații, sau înnoirea omenirii prin

Noul Adam, Iisus Hristos, același Creator, ne invită la a lua și a mânca, a gusta sau a ne cu-mineca sau a ne împărtăși. Primilor oameni Dumnezeu le-a pus la dispoziție creația ca pe o „masă”, ca pe un banchet divin: „Iată vă dau vouă toată iarba dătătoare de sămânță pe fața-ntregului pământ și tot pomul purtător de rod cu sămânță într-însul; acestea vă vor fi vouă spre hrană” (Facerea, 1, 29).

La Cina Cea de Taină, când se pregătește înnoirea omului, Însuși Creatorul întrupat Se oferă omului în cea mai profundă comuniune, cuminecare, împărtășire: „Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu. Beți dintru acesta toți, că acesta este Sângele Meu, al Legământului Celui Nou” (Matei, 26, 26-28).

Dintru început, Dumnezeu l-a invitat pe om la cunoaștere, făcându-l ființă rațională, extatică, adică orientată în exterior – către Dumnezeu, pe Care-L recunoaște ca fiind Creatorul, izvorul existenței lui, către femeia lui, recunoscând-o ca o parte luată din el și către toate creaturile din univers, pe care i le-a încredințat, pentru a le vedea, a le cunoaște, a

le recunoaște, a le numi și a le stăpâni.

Această invitație la Cunoaștere este reînnoită de Mântuitorul Hristos: „Cereți și vi se va da; căutați și veți afla; bateți și vi se va deschide; că oricine cere primește; cel ce caută află; și celui ce bate i se va deschide” (Matei, 7, 7-8). Profetului, care este cel care grăiește în Numele lui Dumnezeu, i se oferă o carte spre a o mânca, adică a o asimila: „Fiul omului, mănâncă această carte și du-te și grăiește către fiii lui Israel! Astfel, mi-a deschis el gura și m-a făcut să mănânc cartea... Așa că am mâncat-o; și-n gura mea era dulce ca mierea” (Iezechiel 3, 13). La fel și profetului căruia îi descoperă Dumnezeu sfârșitul istoriei și înnoirea lumii: „Mergi de ia cartea cea deschisă-n mâna îngerului care stă pe mare și pe pământ. Și m-am dus la înger și i-am zis să-mi dea cărticica. Și mi-a răspuns: Ia-o și mănânc-o și pânțelele ți-l va amărî, dar în gura ta va fi dulce ca mierea” (Apocalipsa, 10, 8-9).

Sapientia, care în limba română s-a tradus cu înțelepciune, este în strânsă legătură cu verbul *sapio, ere, sapii*, care se traduce prin

a avea un anumit gust, a simți gustul, a înțelege, a fi cu judecată, ceea ce înseamnă că înțelepciunea, la care se ajunge prin cunoaștere, este mai mult decât un simplu exercițiu al intelectului; este o participare a întregii ființe umane printr-un dialog experimental și existențial.

Spațiul editorial nu ne permite să abordăm decât tangențial, pentru a semnală pericolele pe care le implică, două din aspectele excesiv promovate în Educație și în Cunoaștere: preeminența acordată inteligenței artificiale în procesul educațional și tentativa de a elimina dascălul din actul didactic și de a-l înlocui cu sisteme digitale, softuri și platforme de educație.

Doresc să subliniez câteva aspecte care pot constitui teme de dezbatere la nivel de școală, de specialiști și chiar de ministe-

re care se ocupă cu educația, cu sănătatea, cu cercetarea. Oricât de mult s-ar dezvolta inteligența artificială, ea nu poate substitui sau egala inteligența naturală; nici cea care definește rațiunea cosmică, nici cea care definește rațiunea și inteligența umană. Ceea ce a creat omul nu se va putea ridica niciodată la nivelul a ceea ce a creat Dumnezeu. În acest sens, trebuie afirmat cu tărie și fără echivoc că discernământul uman, necesar în abordarea cercetării, în educație sau în orice alt domeniu în care este nevoie de rațiune, nu poate fi suplinit, exclus, înlocuit prin tehnici, indiferent de cât de moderne le-am decreta.

Cunoașterea, dar și rolul acesteia în pregătirea discipolilor – fie elevi, fie studenți – este o chemare și o caracteristică a omului care este prin excelență definit existențial prin comuniune, fiind totodată și un drept pe care nu are voie nimeni să i-l fure, să i-l deformeze sau să i-l înlocuiască prin pseudo-cunoaștere.

A spune, după șapte mii de ani de existență în mijlocul Universului (din ale cărui

Cognosco, ergo sum

Georgeta Cristian,
profesor de limba franceză

Pentru elevii clasei a IX-a ai Liceului nostru și, în egală măsură, pentru profesorii lor, începutul anului școlar 2023–2024 a fost mai ales prilejul căutării și al stabilirii de noi țeluri intelectuale, științifice, artistice, literare, dar și sociale, așadar interumane, pe care ne propunem să le atingem împreună de-a lungul unui nou ciclu de studii. Odată cu creșterea, atât de armonioasă și de benefică, a colectivului de elevi și de cadre didactice, nevoia de a pune bazele unei cunoașteri reciproce, care să favorizeze schimbul de informații, de cunoștințe sau de simple opinii, a devenit imperativă, îndeosebi la ora de dirigiență, un timp prin excelență al comunicării permanente pe teme variate.

În acest context, am propus elevilor să răspundă la câteva întrebări despre ei înșiși, ca membri ai unei familii, ai unei generații cu multe idealuri, ai unei comunități locale și naționale însuflețite de diferite orizonturi pe termen mediu și lung, reunite sub titlul generic „Cine sunt eu?” Conștientă că trăim într-o epocă în care oamenii vor să evite întâlnirea cu propriul eu și cercetarea atentă a propriilor gânduri, sentimente etc., demersul meu cu co-

pii clasei a IX-a mi s-a părut, la început, sortit eșecului, însă dorința de a afla cum se percep ei înșiși, cum se raportează la ceea ce îi înconjoară și cum ar dori să fie priviți de noi, ceilalți, copii și adulți laolaltă, a fost mai puternică.

Cu neștirbită bucurie pot afirma că răspunsurile lor au constituit, pentru mine, ancora pe care ei, cu întreaga lor ființă și cu o sinceritate asumată curajos, au aruncat-o la acest țărm pe care începem să-l explorăm împreună, dar și pe care o vom ridica imaginar pentru a străbate drumuri culturale noi. În aceste (ex)puneri și (dez)văluiri am identificat un punct comun, care cred că ne privește pe noi cei care avem misiunea de a-i îndruma: toți copiii așteaptă să descopere noi lumi ale cunoașterii, să trăiască experiențe stimulante pe toate planurile, într-un mediu care să încurajeze prețuirea fiecăruia dintre ei, ajutându-i să-și descopere și să-și desăvârșească menirea. Altfel spus, și ei, elevii, au așteptări cel puțin la fel de înalte de la noi, profesorii lor, nu doar invers.

Or, una dintre activitățile pe care le deprindem la școală, uneori poate chiar mai înainte, în mediul familial, pe care se întemeiază

ansamblul cunoștințelor noastre prezente și viitoare și pe care suntem cu toții chemați să o cultivăm constant și eficient, este *lectura*. Fără acest obicei, atent format și îndrumat de adulți, apoi și de alți colegi ori membri ai unei comunități mai restrânse sau mai largi, am fi sortiți unui univers informațional extrem de limitat, static și profund dăunător în viața personală și profesională a oricărui individ. Dar ceea ce uităm adesea este că lectura constituie *una dintre cele mai curente activități în care se pot întâlni nu doar copii cu alți copii, adulți cu alți adulți, dar și copii cu adulți*. Iar acest lucru se întâmplă nu doar alegând cărți diferite, ci mai ales parcurgând împreună, simultan ori succesiv, aceleași cărți.

Asupra acestui ultim tip de întâlnire aș vrea să zăbovesc o clipă, fiindcă din această perspectivă i-am rugat pe elevii clasei mele să indice titlul unei cărți care le-a plăcut în mod deosebit și pe care ar dori să o recomande atât celorlalți colegi, cât și mie, ca reprezentantă a corpului profesoral la acel moment. O carte poate fi *pretextul unui dialog* între membrii unei singure generații sau ai mai multora, poate fi motivul reunirii mai multor persoane într-un spațiu și într-un timp determinate, după cum poate fi și un mijloc extrem de eficient pentru dezvoltarea unor competențe înțegmănate de citire-exprimare-scriere, întrucât lectura este întotdeauna urmată și de altceva, și anume posibilitatea ca, în orice moment, să fie mobilizate cunoștințe care vor fi transmise, comentate, dezbătute, contestate, apărate etc. în multiple situații, atât în scris, cât și oral. *Lectura îi apropie pe oameni, nu îi dez-*

bină, ea îi ajută să se cunoască atât pe ei înșiși, cât și între ei și tot ea îi cizelează, le șlefuește personalitatea și îi ajută să-și descopere locul în societate, în lume. *Pe scurt, lectura este un mijloc de cunoaștere, de autocunoaștere, dar și de recunoaștere*.

Aici m-aș opri la câteva remarci generale legate de preferințele de lectură ale acestor elevi. Mai întâi, interesul lor major pentru cărțile de ficțiune ale unor autori români: clasici, precum Ion Creangă și Ioan Slavici, realiști, ca Mihail Sadoveanu, moderni, cum este Camil Petrescu, dar și contemporani, ca Grigore Băjenaru, Constantin Chiriță, ori suprarealiști, ca Gellu Naum, teologi, ca Mitropolitul Antonie Plămădeală, sau chiar autori cu texte foarte recente, ca Ioana Pârvulescu. Adaug, în această ultimă categorie, și un autor basarabean, Spiridon Vangheli, ale cărui cărți pentru copii și adolescenți i-au cucerit și pe tinerii de dincoace de Prut.

Apoi, la fel de citită este și literatura pentru adolescenți din spațiul anglo-saxon; astfel, am regăsit, printre autorii lor preferați, pe celebrul Karl May, dar și pe contemporanele Margi Preus și Lois Lowry. De asemenea, cărțile din categoria *fantasy* scrise de un colectiv de scriitoare reunite sub pseudonimul Erin Hunter le-au reținut atenția datorită universului animalier pus în scenă. Din literatura franceză am reținut romanele lui Jules Verne și ale lui Alphonse Daudet. Citirea acestor cărți, în original sau în traducere, este o experiență care dovedește deschiderea lor spre alte spații culturale și lingvistice, din care se pot îmbogăți sufletește și intelectual.

Pe de altă parte, lecturile lor sunt variate, atât ca domenii de cercetare (pentru cei pasionați mai ales de istoria veacului trecut, de exemplu, memoriile lui Dwight D. Eisenhower), cât și ca tipuri de cărți. Alteori, elevii au ales autori ale căror romane au avut cel puțin o adaptare cinematografică până în prezent: Charlotte Brontë, J. R. R. Tolkien, F. Scott Fitzgerald, Margaret Mitchell, Agatha Christie și, mai recent, R. J. Palacio, interesându-i așadar modul cum un roman poate fi transpus în

complexul limbaj cinematografic.

Toate aceste propuneri de lectură m-au ajutat să-i descopăr pe copiii clasei a IX-a: plini de energie, foarte creativi, empatici, curioși, exuberanți, ei au o sinceritate adesea exprimată spontan, sunt animați de dorința de a descoperi noi culturi din spațiul occidental, dar și asiatic, vor să-i asculte pe ceilalți, dar și să fie ascultați de aceștia. Am citit în ochii lor nevoia de a-și exprima părerile, de a le

împărtăși deopotrivă cu colegii lor de liceu și cu profesorii școlii, precum și dorința de a participa activ la proiectele culturale ale Liceului nostru. Citatele care însoțesc aceste rânduri sunt oglinda sufletului lor.

Păstrez convingerea că drumul pe care

Maria Panait

„Stătusem atâta vreme lângă fericire,
și eu o căutasem aiurea. Nimic nu
merită să treacă înaintea iubirii.”
(Cezar Petrescu,
Omul din vis)

„Numai Guguta a rămas la poartă să întâmpine
ploaia. Picăturile târâiau pe lângă urechile
lui și se îngheau în drum.”
(Spiridon Vangheli,
Isprăveile lui
Guguta)

Teodora Păuna

„De după fiecare colț ne pândeste Cerva care stă
gata să ne schimbe perspectiva. Nu cred în nenorociri
irremediabile, nici în întâmplări ireversibile.”
(Mitropolit Antonie Plămădeală,
Trei ceasuri în iad)

Andrei Crețu

„Cel înțelept nu va scăpa nimic, se va gândi și la
avantaje și la dezavantaje. Judecând avantajele își va
putea îndeplini sarcinile, în vreme ce judecând dez-
avantajele va putea evita nenorocirile.”
(Lun Zi, Arta războiului)

Radu Iordache

„Voinicia este totdeauna respectată, chiar la un dușman. Muschitarii îl solătau pe
Bicarat cu spadele și apoi le vârâu în teacă. D'Artagnan făcu și el la fel; [...] și
apoi se îndreptară spre palatul domnului de Tréville.”
(Alexandre Dumas, Leii trei Muschitari)

Ioan Gavrilă

„Pe scurt, tirul, acest tiram, nu poate face ce-ori vrea. Foarte e ușor o răstălmăcire.
Un obuz nu poate face decât rare nite de țighe pe oră; lumina face poptezeci de
mii de țighe pe secundă. E superioritatea lui Obuzul asupra lui Napoleon.”
(Victor Hugo, Mizorabili)

Ioana-Miruna Kamata,
profesor de engleză

Cunoașterea întrupată prin Iubire – Poezia

Poate că suntem deprinși, în anumite sensuri, să ne reprezentăm Cunoașterea ca pe un conglomerat alcătuit din zeci, chiar sute de domenii mai vaste sau mai restrânse, subsumate întregului și ținute laolaltă prin liantul nevoii noastre înnăscute de a afla adevărul despre noi și lumea în care existăm.

Totuși, dacă dintre toate manifestările intelectuale și artistice ale sufletului uman ne oprim asupra artei lirice, vom constata că între Cunoaștere și Poezie raportul nu este unul de subordonare, ci, mai curând, de congruență. Poezia nu este, adică, un simplu instrument al Cunoașterii, o subcategorie a acesteia; nu găsim între ele o relație de incluziune, ci de echivalență.

Poeți ca Blaga au perceput Poezia-Cunoaștere ca pe *lumina ce sporește taina lumii*; de bună seamă, orice apropiere autentică de taine este Cunoaștere prin adâncire în cele ce se dovedesc a fi de negrit. Paradoxală formă de Cunoaștere, Poezia caută neobosită cuvântul cel mai apropiat de adevăr, pentru ca,

Melania Boerescu (clasa a V-a A)

atingând taina, să se lase biruită, ca o inimă de îndrăgostit, de limitele limbajului uman. Tangentă la realitățile Veșniciei, la „*cele ce ochiul n-a văzut, urechea n-a auzit*” (I Corinteni II, 9) și la care inima omului arareori se suie, Poezia, în forma ei desăvârșită, „*nu se scrie cu cuvinte*” (Nichita Stănescu).

După căderea din Rai, Domnul Cel Atotmilostiv i-a dăruit lui Adam două leacuri pentru inima lui acum nevăzătoare și robită durerilor celor de multe feluri: Pocăința și Poezia. Adam pipăie, pe întuneric, Zidirea și plânge; iar plânsul Omului după Vedere a fost prima poezie din istorie, pentru că „*Poezia e lacrima care plânge cu ochi*” (Nichita Stănescu). Ea primenește toată inima care și-a cunoscut orbirea și care, cu plâns amar, s-a lăsat biruită de dorul după Lumină.

Lacrima Omului mistuit de dor se face Heruvim cu mulți ochi și cercetează cele patru zări, adâncul și înaltul, alcătuind poemele luminii. Unde va afla pre Cel Iubit? În însăși iubirea ce i-o poartă și de care inima rănită de dor e pretutindeni și mereu purtată.

„*A cunoaște, a iubi*” (Lucian Blaga) – identitatea dintre Poezie și Cunoaștere este un fenomen de natură empirică. Cunoașterea se întrupează în Poezie prin Iubire. Oricine a

iubit, a trăit, fie că o știe sau nu, Cunoașterea prin Poezie. A întrezărit, prin prisma dorului – miezul oricărei Poezii adevărate – țărmul Veșniciei.

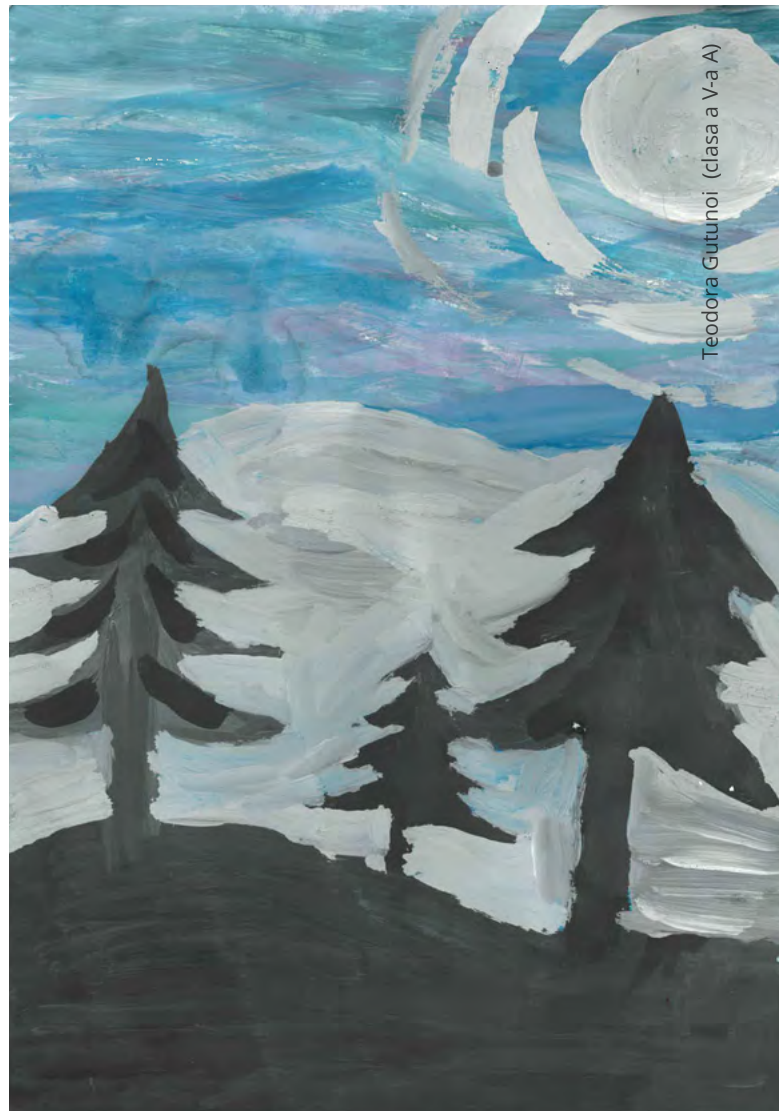
„A cunoaște, a iubi./ Care-i drumul? Ce te-ndeamnă?/ A cunoaște – ce înseamnă?/ A iubi – de ce ți-e teamă?/ printre flori și-n mare iarbă...” (Lucian Blaga). Despărțită de dragoste, Cunoașterea nu s-ar putea întrupa în Poezie. Poezia e aducerea-aminte de Eden, pururea-primăvara vârstei dintâi a Omului. Despărțit de dragoste, „A cunoaște-nseamnă iarnă”; abia când, înfrânt și smerit, verbul cunoașterii își vine în fire, se naște în inimă sinonimia dintre el și verbul iubirii, iar Omul se întoarce, o clipă, în starea în care și pentru care-a fost zidit, căci „A iubi e primăvară”.

„Printre flori și-n mare iarbă,/ patimă fără păcate/ ne răstoarnă-n infinit,/ cu rumoare și ardoare/ de albine re-ncarnate./ Înc-odată, iar și iară,/ a iubi e primăvară” (Lucian Blaga). Când s-a biruit de dragostea curată, inima Poetului – pentru că tot îndrăgostitul e poet – pregustă verdele crud al nemuririi și respiră mireasma florii ei în veac deschisă. Prin Poezie, el „se răstoarnă-n infinit” și culege, ca o albină, toată mierea Cunoașterii mântuitoare. Sub ochii lui, marele, preafericitul paradox se desfășoară nestingherit, perpetuu: taina, prin adâncire în taină, se relevă, „și tot ce-i ne-nțeles/ se schimbă-n ne-nțelesuri și mai mari” (Lucian Blaga). Poetul, care, „la fel ca soldatul, nu are viață personală” (Nichita Stănescu), știe încă de la început că misiunea sa e deșertarea. Golit de dorință și mistuit numai de dor, face din inimă potir și curge înspre lume. El se dăruiește, fără-de-sine, tainelor, iar pe acestea – neprețuite odoare cu ferecătură de cuvânt măiestru făurit – le dăruiește lumii. Căci la aceasta se știe chemat, la a iubi „și ochi și flori și buze și morminte” (Lucian Blaga) și, deasupra tuturor, Coroana Zidirii și Chipul Celui Veșnic: Omul. „Poetul, preot al nevăzutului” (Wallace Stevens)

își împlinește astfel rostul.

Orice Poet adevărat are vocația sfințeniei, pentru că inima lui s-a rănit, din ziua cea dintâi, de dragostea Adevărului Întrupat. Orice Poet adevărat își va asuma calea jertfei, iar moartea îl va afla sângerând. Biruitor sau nu, moartea îl va afla întru efort, cu palma deschisă, cu degete-ncordate, pentru că mâna care scrie e pururea întinsă către Cer. Iar Cel ce tinde Mila Sa nu o să-i uite pe Poeți în ziua Descoperirii.

Icoană aproape străvezie (căci slova scrisă nu are dimensiuni), chip *sui generis* al Preasfintei Treimi, în veacul nostru trecător, Cunoașterea se întrupează în Poezie prin Iubire. Căci spune un poet: „Poezia nu este nici sinceritate, nici sentiment, nici convingere (...).

Teodora Gutunoi (clasa a V-a A)

Curriculum vitae

Cosmina Dragomir, profesor de arte vizuale

Ca și rugăciunea, care poate fi, ca intenție – cerere, mulțumire

sau slavă, **cunoașterea** este asemenea! Ea poate fi *cerere, mulțumire* sau *slavă*.

Cunoașterea este *a tinde* către *Întâlnire*. Este *Călătorie*. Cunoașterea a ce? Ah, nu! Corect ar fi, *pre-tudindenii* și *oricând*, cunoașterea *Cui*. Cunoașterea *Cui*? Cunoașterea *Adevărului*. Este o *Personă*.

De aproape cinci decade sunt într-o călătorie. Sunt o sumă de experiențe și o medie a celor care își lasă amprenta în modelarea mea. Am absolvit o serie de – cum să le spun? Trepte? Cunoașterea are nebănuite de multe valențe. Dau examene și absolv de când m-am născut – nu școli – ci cuvinte. Concepte. Trecutul meu e încărcat. Detaliez.

La începuturi. Cunoștința

Înainte de a fi pe Pământ am ratat Raiul gustând nepermis dintr-un pom numit al **cunoștinței binelui și răului**. Nu al *discernământului*, pentru că și înainte de momentul acesta de scindare știam că „e bine” să ascult și că „nu e bine” să încalc porunca. Mi se spusese, dar am ignorat. Am gustat, dară, din ceva ce mă va face, din acel moment și până astăzi, precar. Am alterat Universul. Gustând am grăbit mersul lucrurilor, am forțat și contorsionat existența, am ieșit din inocență și din starea de ocrotit care nu trebuie să se îngrijească de sine. Mi-am îmbătrânit singur pruncul care-mi eram într-un mod amețitor de alert. Mi-am manifestat voința fără să prospectez consecințe. Am cunoscut antagonismele. Pe lângă infinitele forme

de bine, am simțit multiplele forme de rău: disconfortul, angoasa, teama, panica, vina, suferința, copleșirea, extenuarea, frica de agresiune, frica de pedeapsă. Cu tălpile încă în iarba Raiului aflându-mă, au început a ieși la iveală primele reacții de apărare la răul autoprovocat, începând cu pudoarea, continuând cu ascunderea (până la identificarea cu vegetalul, regn

inferior mie) și cu aruncatul greutății vinei pe altcineva, toate nejustificate înainte de a gusta din rodul pomului. Am gustat de fapt din moarte. „A gusta” poate să însemne doar „a încerca”, „a testa”. Dar a fost destul. Gustând am optat să părăsesc un spațiu infinit pentru unul finit. La fel cu timpul. Am ales îngrădire. Zile numărate. Am ieșit din atemporalitatea de Rai și am ales cronometrarea lumii palpabile. Existența mea a debutat cu o exmatriculare. Oare am învățat ceva la ieșirea dincolo de Porți?

Mai recent acum. Necunoașterea
Mi s-a mai oferit o șansă. Imediat după ce am fost admis a vieții prin naștere pe pământ, mai întâi am re trăit **Necunoașterea** pruncului: lipsa totală a experienței și a informațiilor, mintea ca o foaie albă de caiet velin. Manifestare a inocenței, această necunoaștere se susținea și ființa perfect în lume printr-o variantă de putere numită intuiție. Ocrotită de dragoste. Imediat, după vreo trei-patru ani, am urmat, ca pe o nouă școală, **necunoașterea** ca pe o primă negare puerilă a adevărului. Ce simplu este să te aperi de realitate cu un „nu știu, nu cunosc, n-am văzut”... *Nu eu.* Prima minciună.

Necunoașterea intenționată, ca negare a sinelui. Minciuna este o negare a sinelui! Realizarea acestui abis a permis martirilor martiriile. Pentru că nu puteau spune ceva „de formă”.

Cunoașterea-cerere

Dar m-am mărit nițel și a venit la rând să mă înscriu la „a ști”. Să văd **Cunoașterea** drept solicitarea avidă de informații, stocarea de date noi, să trăiesc cunoașterea ca formă de educație, ca antrenament

în a fixa în memorie elemente și categorii. Cunoașterea ca sete de a-ți umple vasul minții exersându-ți memoria. Grădinița, vremea lui „câte știe!”
În școli mi s-a dat prin dascăli să văd **Cunoașterea ca recunoaștere a lucrării divine** în Cosmos, de cercetare a spectacolului Creației deja existente. Am înțeles repede că tot ceea ce studiază, postulează și publică savanții nu este emis de propriile minți, ci este rodul cercetării asidue a legilor care deja guvernează Cosmosul. Ei nu creează nimic, savanții sunt creativi doar în sensul că gândesc neîngrădit și găsesc strălucit soluții. Și că da, sunt iubiți strașnic de Dumnezeu, captivat de perseverența lor, dacă-i alege pe ei să fie cei inspirați

să preguste înaintea tuturor din dulceața logicii Sale. Dar a susține că savanții sunt cei care emană știința este tot una cu a afirma că Newton a inventat gravitația. Apoi, a spune „nu cred în Dumnezeu, cred în știință” este la fel de comic. Știința și contemplația sunt două forme de explorare a universului care coexistă. Unora le este accesibilă calea rațională, iar celor ce se pot ruga cu adevărat, sfinților, li se descoperă abrupt și grandios cealaltă. Posibil o cunoaștere mai „lirică”, mai puțin epică, a Esenței.

Așadar, oricâtă inteligență ai reclama, nu poți crede „în” știință, pentru că ea nu este o sursă, ci o cale. Este un demers care oferă explicații (iar spectaculosul acestora constă în acuratețea repetabilității) și niciodată nu va anula miracolul.

Din contră, îl va confirma într-o altă matrice uimitoare, precum găsirea de constante, abstractizarea concretului în numere și semne, expunerea în ecuații, tabele, grafice de o curgere atât de frumoasă, vizual-muzicală, maiestuoasă, cuceritoare, încât, în caz că nu credea și ești onest cu tine, acum nu-ți mai rămâne o altă posibilitate decât să... crezi!

Cunoașterea s-a jucat cu mine mai departe. Am regăsit-o social, ca o amprentă în obște, ca identificare senzorială a cuiva apropiat: *îl cunosc.* Am surprins Cunoașterea ca întâlnire a eului cu celălalt din exterior: *a face cunoștință* este experien-

ța de descoperire delicată a aproapelui, aceea de a remarca o nouă identitate. Am cercetat Cunoașterea drept autocunoaștere și autodepășire – explorare a sinelui. O luptă, cunoașterea aceasta! Este despre inadecvare și despre dorința de evadare din spațiul sau timpul actual ca dintr-o temniță. Și am plonjat în *necunoscut*.
Despre Cunoașterea de Dumnezeu observați că nu am spus nimic. Despre aceasta exmatriculați tac, pentru că nimic nu pricep.

Carte pe pâine

Rețetă de lecție pentru zile speciale

Eleonora Iordache,
profesor de istorie

Ingrediente:

- Un model din zile vechi, pentru vremuri noi – domnitorul Dimitrie Cantemir – sâmbure de cunoaștere sădit de Bunul Dumnezeu în țarina Moldovei acum 350 de ani;
- 20 de copii isteți;
- 12 ranguri boierești bine-crescute;
- 4 legături de îndemnuri pentru suflete verde-crud;
- sare și piper după gust.

Mod de preparare:

Se grijesc copiii astfel încât pupitrele să le fie ordonate, ghiozdanele să nu explodeze rușinos cunoașterea printre bănci, iar clasa să miroasă a grădină proaspăt semănată. Se iau rangurile boierești și se împart domol, după râvnă și răsplată, ca în mijlocul clasei să se ridice Sfatul domnesc. Elevii vor ști că trebuie să facă networking medieval, pentru ca rețeta să nu pară nici prea veche, nici prea nouă. Cei 12 dregători se prepară câtinel, ca fiecare să își cunoască rostul. Astfel, șeful clasei devine **Mare vornic** și va judeca pricinile domnești; cel mai bun matematician va transfera tainele aritmeticii în anteriorul **Marelui vistier**, socotind avuția sfatului; **Marele paharnic** va fi cel ce știe să se abțină cel mai bine de la a bea apă în timpul lecției, căci încă de la Burebista măreții înaintași știau că mare-i cel ce-i sobru, cumpătat și-ascultător de lege. Pe specialistul în pasul ștregarului îl vom ridica la rangul de **Mare comis**, să aibă bună grijă de herghelia Domnului, căci și joaca tot din ceruri vine. **Marele stolnic** fi-va cel ce mai și-mparte pachetul de acasă și va răspunde de bucătăria domnească unde la mare preț e darul împărțirii; **Marele clucer**, hărnicuțul clasei, căci tot așa cum se ocupă ca markerul să nu rămână fără pată de cerneală va ști și cuhnia domnească

să gospodărească. La rangul de **Mare pitar** va fi ridicat cel ce dospește răspunsurile cel mai bine în clasă și nu vorbește neîntrebat. **Postelnicul** e cel ce învață la istorie mai bine, căci, de, el poate să intre în iatacul profesorului chiar și nechemat. **Portarul** se va recruta din rândul celor săritori să îndrume soliile cu griji la cabinetul medical. **Marele sluger** va fi dregătorul care prețuiește arta exprimării frumoase, căci și la curtea domnului *tot cu a pune carnea pe os* se ocupa. Mai la urmă vom așeza giubeaua pe umerii **Marelui logofăt** căci el are mai marea cinste de a conduce cancelaria. În sarcina lui revin într-ajutorarea celor ce nu au fost la lecție, dar și-ndemnarea grămaticilor, pisarilor și diecilor ce au rămas nu fără importanță în lipsă de dregătorie să ia notițe.

Când sfatul este gata, se lasă să se fiarbă în tihnă, căutându-și rostul. Se toacă mărunț întrebarea „De ce ne adunarăm?” Se adaugă un scaun lipsă și, după primele clocote, se spumuieste taina omului de lângă noi și se picură încet sămânța cunoașterii: este el, domnul Moldovei, Dimitrie Cantemir (1673–1723).

Îndemnul 1: Cinstiți boieri, să spunem lumii cine suntem! Boierii toți se uită unii către alții și își cercetează inimile să vadă care e mai primenită a bate nobil, românește. Domnul este între cei luminați, cel ce între primii a grăit despre noblețea neamului românesc, despre obârșiile sale afundate în latinitate și, chiar mai mult, despre vecinătatea cu vechii greci străjuitori ai Pontului. În sprijinul ideilor sale, măritul domn a cercetat singur inscripții vechi latine, a interpretat moștenirea civilizației romane, inclusiv din perspectiva arhitecturii cetăților moldovenești – Suceava, Isaccea, Crăciuna. Păstrarea ființei creștinătății este

esențială în epoca cantemireștilor, iar Dimitrie Cantemir creează punți identitare prin cunoaștere și cultură. Scrierile și cercetările sale istorice trimit la romanitatea românilor și mai departe la amprenta civilizației Greciei Antice asupra teritoriului pontic, luat în stăpânire de Traian în urma campaniilor de cucerire a Daciei. Propășirea culturală este indisolubil legată de spiritualitate și împreună înseamnă continuitatea neamului românesc.

„Herbul Țărâi, vechii ș-au fost ales buăr,/ Numele vestindu-și ca tunul prin nuăr./ Noi mai pren urmă, avându-l moșie,/ Tot acel vechiu nume mai cestindu-l șie./ Într-această vreme cine-l stăpâ-

nește,/ O, Dumnădzău svinte, tu îl ocrotéște,/ Că mâna ta svintă l-au încoronatu-l/ Și brațul tău tare l-au întemeiatu-l.”

Îndemnul 2: Marele portar, dar și dregătorii călători, în căutarea bunurilor sau faptelor de vitejie, vor fi provocați să spună lumii despre noblețea spiritului romeilor. Dimitrie Cantemir a domnit puțin peste Moldova, dar era un domn al spiritului universal. Încă de prunc, avea la curtea tatălui său o cameră separată „locaș al muzelor” unde tânărul prinț învăța. Dascăl îi era

un grec, Ieremia Cacavela, care va avea o influență marcantă asupra dragostei de cunoaștere a domnului, aprinzând în sufletul tânărului Cantemir în primul rând luminile Bizanțului. Mai târziu, la curtea sultanului, urmașii lui Osman vor conștientiza miza Conciliului de secol XV care a eșuat în a uni Bisericele creștinătății: *decât tiara Papei, mai bine turbanul sultanului* spuseseră bizantinii și așa avea să fie! În 1453 Constantinopolul cade, dar Bizanțul se va perpetua prin stăpânirea otomană, căci așa cum Dimitrie Cantemir arăta în scrierile sale, orice realizare a spiritului uman trebuie să treacă dincolo de chestiunile de arme. Dimitrie Cantemir va căuta să scoată la suprafață strălucirea trecutului prin cercetări arheologice la Derbent Tarku. Acesta explică otomanilor propria însemnătate culturală – marile realizări în domeniul artistic, arhitectural sunt tributare

amprentelor antice. În-alta Poartă înglobează la propriu resturi ale Troiei, contopește capiteluri grecești sprijinind perechi de câte patru cupole, într-o

simfonie în care Agora povestește acum despre Împărat și Domn în ritm de tambur turcesc.

Îndemnul 3: „A fi” nu este doar despre prezent! Prezentul tinereții domnitorului a fost marcat de portretul tatălui său, Constantin Cantemir. Deși neinstruit, acestuia îi este fiul cuminecătură din potirul cunoașterii. Dimitrie îi citește tatălui său din Sfânta Scriptură sau din scrierile Sfinților Trei Ierarhi. Dar practicile vremii, prin care fiul este des luat ostatic de sultan, chează pentru politica domnului, vor întrerupe legăturile familiale. Între 1688 și 1691, Dimitrie Cantemir se stabilește la Constantinopol. Figura paternă dispare din

anturajul prințului, dar dorința de cunoaștere nu. Aceasta va fi împărtășită acum ambasadorilor străini, dar și în sălile de lectură în care Dimitrie se specializează în literatura latină și turcă. Dimitrie Cantemir este și unul dintre cei mai distinși filozofi ai veacului său. *Divanul sau Gâlceava înțeleptului cu lumea* (1698) este o scriere în care domnul erudit își pune întrebări despre taina existenței umane. Tradusă în arabă, dar pierzându-i-se urma autorului, lucrarea a fost confundată măgulitor cu una dintre scrierile Sfântului Vasile cel Mare. Întrebările domnului despre ce înseamnă *să fii* nu ocolesc obârșia moldavă. Mitul și folclorul sunt parte integrantă din conjugarea existenței noastre. Tradițiile ne definesc și ele trebuie să își păstreze semnificațiile profunde, derivate din rădăcini pentru că doar în felul acesta pot să devină izvod de libertate. Poate astfel se explică de ce Dimitrie Cantemir domnul era foarte supărat pe slușitorii de dovleci ai zilelor sale. În variantă medievală, el atrăgea atenția boierilor săi că nu trebuie să lase loc obiceiurilor turcești să pătrundă cu alai sub pretextul modernismului ca printr-o pâlnie fără sită, de la vlădică la

opincă, într-o perioadă în care, spre exemplu, furatul miresei, obicei tătăresc, făcea nejustificat deliciul petrecerilor boierești. **Îndemnul 4:** Cinstiți boieri, lăsați copiii să învețe! Domnul Țării Moldovei, Dimitrie Cantemir, se simțea cel mai bine în mijlocul cărților. Biblioteca saraiului, biblioteca Academiei Patriarhiei de la Constantinopol nu îi erau străine. Ajuns în pribegie în urma înfrângerii de la Stănilești (1711), pe teritoriul Rusiei, prințul moldovean va lua cu sine experiența livrescă și se va dedica nostalgic operelor sale capitale: *Descrierea Moldovei*, *Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor*, *Viața lui Constantin Cantemir*. Va întemeia biblioteca țarului, la Sankt Petersburg. Dimitrie Cantemir considera despre sine că nu poate fi bănuț de spontaneitate, că orice reușită în domeniul scrierilor este datorată unei informări asidue. Treptele desăvârșirii sale intelectuale au urmat modelul bizantin. În vremea prizonieratului, materiile studiate erau: oratoria, gramatica, sintaxa, filozofia, teologia, jurisprudența, astronomia, matematica, geografia, aritmetica și poetica. Cum frumusețea erudiției constă tocmai în

Cunoaște-te pe tine însuși

Cristinela Cârtoag,
profesor de
științe sociale

...și vei cunoaște întregul univers și zeii...

Acest bine-cunoscut îndemn antic, preluat de Socrate de pe frontispiciul templului lui Apollo din Delphi, stârnește, până astăzi, o continuă analiză, precum și interpretări atât de numeroase și pline de miez ale celor care se ocupă, într-un fel sau altul, cu cercetarea omului, dar mai ales în cadrul științelor umaniste. Găsim în el o varietate de sensuri metafizice, psihologice, sociologice; *homo cogitans*, *homo faber*, *homo psychologicus* sunt tot atâtea moduri diferite de înțelegere a naturii umane, dar parcă toate la un loc ne sunt doar repere teoretice, ideale, de multe ori abstracte și nu tocmai la îndemâna fiecăruia dintre noi, pe drumul autocunoașterii, dar și când vine vorba de relaționarea cotidiană cu semenii. Și parcă nimic nu-l sperie atât de tare pe om ca această cunoaștere de sine, această permanentă căutare rațională a ceea ce este el cu adevărat, ca ființă umană, conștientă de locul și de rolul său în universul minunat creat de Dumnezeu. *Homo religiosus* se manifestă în fiecare dintre noi

ca nevoia de a simți propria identitate de care depinde însăși condiția umană.

Acest mic univers care este omul și pe care Pascal îl descria ca plin de contradicții uimitoare ne face să nu încetăm vreodată a ne cerceta, a ne căuta pe noi înșine. Însă, valoarea unei astfel de cercetări nu rezidă în pura teorie, în priceperea sau măiestria de a contempla lumea, omul, viața. Este nevoie de mai mult ca să putem acționa. Dar unde găsim acest motor? Vocea interioară ne este întotdeauna de folos, indiferent cum se manifestă ea concret: ca revelație, intuiție, inspirație divină. Cuviosul Paisie Aghioritul spunea despre cercetarea de sine că este cea mai folositoare dintre toate cercetările, pentru că ea îți dă cu adevărat dimensiunea propriilor calități și defecte, îți facilitează înțelegerea propriilor limite și, nu în ultimul rând, te disciplinează. Dar, câtă vreme știm că nu putem trăi ca ființe solitare, căci suntem în esență ființe sociale, este foarte clar că avem un parcurs formator, cum susținea Aristotel, legat de colectivitate. *Zoon politikon* nu este altceva decât afirmarea însușirii noastre naturale de a ne educa pentru și prin ceilalți.

Potrivit lui Karl Jaspers, distincția sine-lui de celălalt presupune raportarea la alteritate. Eu nu ființez decât împreună cu celălalt, singur nu sunt nimic. Emmanuel Levinas propune o viziune care merge și mai departe în înțelegerea alterității, potrivit căreia nu mai vorbim despre un eu-subiect cunoscător și un tu-obiect de cunoscut, ci despre doi-eu,

transformând raportul subiect-obiect într-un raport subiect-subiect. Astfel, eu îmi asum deplina responsabilitate pentru celălalt, un alter ego care circumscrie limitele eului prin prezența față către față, ceea ce înseamnă că *sunt pentru celălalt*, indiferent dacă el *este pentru mine* sau nu. Identitatea este dată, deci, de relația cu celălalt, relație care mă singularizează, mă validează și mă desemnează ca unicul responsabil *pentru celălalt*, conturând o *etică a întâlnirii cu Celălalt*, prin care ambele sunt valorificate.

Într-o abordare strict psihologică, Carl Gustav Jung considera că realizarea Sinelui urmează *calea împlinirii depline* și a *desăvârșirii*. Procesul este o *mare aventură*, călătorie orientată spre centrul personalității, spre Sinele care reprezintă unitatea. El integrează totul în personalitate și asigură un echilibru, fiind un factor motivator care îl impulsionează și îl orientează pe individ în viață.

Dincolo de problematizarea psihologică și filosofică a identității și alterității noastre, rămâne întrebarea: suntem noi în stare de a pătrunde în universul propriu? Putem să ne vedem pe noi înșine obiectiv? Sfântul Isaac Sirul ne dă un răspuns neașteptat: *Cine s-a învrednicit a se vedea pe sine însuși este mai bun decât cel ce s-a învrednicit a vedea îngerii*.

Cunoașterea de sine ne face mai buni, mai înțelepți, ea este însăși începutul înțelepciunii, potrivit lui Aristotel. Dar poate fi și începutul smereniei, potrivit Sfântului Iosif Isihastul, și, astfel, omul poate atrage harul Sfântului Duh asupra sa. Smerenia este punctul culminant al cunoașterii de sine. Ea presupune o recunoaștere continuă a stării tale de păcătoșenie, de neputință, de nevrednicie. Fără aceasta nu este posibilă viața spirituală autentică, duhovnicească. *Nu câștigă cel deștept, nici cel de neam bun, nici cel care vorbește fără încetare și nici bogatul. Ci cel care este batjocorit și rabdă îndelung, cel care este nedreptățit și iartă, cel care este defăimat și tace, cel care se face pe sine burete de șters și șterge cu el tot ceea ce aude de la ceilalți, oricât de înțelept ar părea. Acesta se curățește și strălucește mai mult decât ceilalți. Acesta ajunge la măsuri mari; se hrănește din vederea tainelor dumnezeiești. (...) De la întuneric merge la lumină, de la tulburare la liman liniștit, de la război la pacea veșnică.*

Toți Sfinții Părinți ne învață că prin cunoașterea de sine putem, dacă voim, să începem procesul dificil, dar nu imposibil, de regenerare spirituală a ființei noastre decăzute. Cât mai valorează el în lumea de astăzi, când secularizarea devine, pe zi ce trece, nota dominantă a vieții noastre sociale, este destul de evident,

Punte spre cunoaștere – traducerea

Ziua Internațională a Traducerilor s-a dovedit un bun prilej de a părăsi traiectoria bătătorită și frecvent valorificată a programei școlare pentru a aborda literatura dintr-o altă perspectivă.

Pornind de la afirmația lui Mihail Kogălniceanu, anume că „traducțiile nu fac o literatură”, elevii clasei a IX-a și-au exprimat punctul de vedere în legătură cu importanța traducerilor în dezvoltarea literaturii naționale, dar și dezavantajele pe care le implica o atitudine greșită față de acestea, mai ales în perioada în care matca artei de a scrie abia începea să se contureze.

Amintind nume mari din rândurile celor preocupați de domeniul traductologiei, discuția a condus firesc la Mihai Eminescu, Lucian Blaga, George Coșbuc, poeți

valoroși care au dăruit din timpul lor și au lăsat propria creație în plan secundar pentru a pătrunde în țesătura sufletească a unor autori din literatura universală, spărgând, cu răbdare și perseverență, învelișul lingvistic al mesajului artistic.

Și pentru că înțelegerea și cunoașterea implică exercițiu, comparând traduceri diferite ale unui fragment din *Infernul* lui Dante cu textul original, elevii au constatat amprenta fiecărui traducător, „duhul” acestuia, importanța metodei de lucru.

Recunoscători pentru prilejul de a descoperi raportări noi la chestiuni vechi, dar și pentru folositoarea întâlnire cu scriitori care au aplicat principiul școlii noastre, *Discimus ut serviamus*, lăsând în urmă roade prețioase, ne reîntoarcem la calea bătătorită, deschizând cărțile mai conștienți și mai atenți la cei ce au colaborat pentru un rezultat final valoros.

Cornelia Miron, profesor de limba și literatura română

Etimologia termenului

Traducerea este determinată dintru început de nevoia și de dorința de a trece un obstacol, o limită care incomodează libertatea în care a fost creat omul.

Cuvântul de origine, verbul *traduco*, indică acțiunea de „a trece dincolo”, „a conduce”, „a traversa” (un obstacol), iar persoana care activează, *traductor*, cel care făcea posibilă trecerea din ordinul patricienilor în ordinul plebeilor, așa cum aflăm de la Cicero, ne instruieste în privința sensului de bază al cuvântului – eliminarea obstacolului.

Contextualizarea termenului

Primul context din istoria omenirii în care a apărut necesitatea actului traducerii a fost căderea omului în păcat. Prin cădere, a apărut o distanță între om și Creatorul său. Omul a ieșit din *cuvânt*, s-a abătut intenționat de la sensul cuvântului lui Dumnezeu, al poruncii Lui. A devenit *dec*i necesară o acțiune de translație, de redobândire a sensului inițial, pierdut – traversarea de pe malul necunoașterii pe malul cunoașterii, medierea între om și Dumnezeuul Său.

Teodor-Mihail Gavrilă,
profesor-învățător

De Ziua Internațională a Traducerilor, elevii clasei a VIII-a B au avut ocazia de a afla mai multe despre activitatea de traducător a Mitropolitului Bartolomeu Anania (1921–2011), personalitatea ce le patronează parcursul școlar. Lecția interdisciplinară a debutat cu prezentarea unor informații despre activitatea de traducător a înaltului prelat, figură proeminentă în Biserica Ortodoxă Română, ce a jucat un rol decisiv în modelarea culturii românești. Contribuțiile sale s-au extins dincolo de domeniul teologiei, lăsând o

amprentă de neșters asupra literaturii, limbii și conștiinței spirituale a României.

Mitropolitul este cunoscut pentru traducerea Bibliei în limba română, un proiect care a durat câțiva ani și a avut un impact profund asupra peisajului religios și cultural din România.

Pentru a înțelege impactul pe care l-a avut această nouă variantă a Bibliei asupra peisajului cultural românesc, elevii au avut ocazia să compare la toate nivelurile câteva pagini din capitolul *Geneza* (versiunea diortosită de Mitropolitul Bartolomeu Anania) cu alte două traduceri anterioare ale aceleiași capitol din *Biblia de la București* (1688) și din Biblia de la 1914, tipărită în timpul domniei Regelui Carol I.

Activitatea s-a încheiat cu vizionarea discursului ținut de Mitropolitul Bartolomeu Anania cu ocazia lansării noii versiuni a Bibliei diortosite și editate sub îngrijirea sa, dar și cu concluziile elevilor .

Simona Minciu, profesor de limba și literatura română

La 202 ani de la nașterea sa, în data de 30 septembrie 2023, cu ocazia Zilei Internaționale a Traducătorului, poetul Vasile Alecsandri a vizitat clasele a VII-a din cadrul Liceului Teoretic „Sfinții Trei Ierarhi”.

Elevii și-au amintit cu bucurie de îndrăgitul pastel, *Iarna*, studiat în anul anterior, iar, după recitarea versurilor lui Alecsandri, s-au întrecut în tălmăcirea acestora în limba engleză, exercițiu încununat cu un succes deosebit. Colectivele claselor a VII-a au abordat, apoi, câteva strofe din *Hora Unirii*, căutând să păstreze în traducere cât mai mult din spiritul patriotic și din forța expresivă a textului.

Putem afirma cu certitudine faptul că, la finele orelor de curs dedicate acestei ocazii speciale, tinerii noștri traducători ad-hoc s-au bucurat din plin de roadele efortului lor creator: au gustat nu doar bucuria ce răzbate din

creațiile lui Alecsandri, ci și bucuria specială a actului artistic al traducerii – un exercițiu, în esență, de dăruire, prin care valoarea poeziei românești a devenit, în potențial, accesibilă cititorilor de limbă engleză.

Daniela Lefter, profesor de limba engleză

De Ziua Traducerilor, la ora de limba engleză, în mijlocul elevilor de la clasa a V-a au descins două uriașe personalități: însăși Majestatea Sa, Regina Maria a României, însoțită de cel mai ilustru istoric român și om de cultură, marele Nicolae Iorga.

Exercițiul de lectură paralelă, în engleză și română, a câtorva fragmente din capodopera Reginei Maria, *My Country*, scrisă de Majestatea Sa anume la îndemnul lui Nicolae Iorga, care a și tradus, ulterior, lucrarea în limba română (republicată, în ediția din 2019, sub titlul *Regina unei țări mici – gânduri despre țara dragă mie*), a fost un adevărat regal. Aspectul care i-a impresionat cel mai profund pe tinerii lectori a fost abilitatea extraordinară a traducătorului de a reda

nu doar sensul textului original, ci și emoția din spatele fiecărui cuvânt ales cu o migală de bijutier.

Elevii au încheiat lectura cu o concluzie perfectă: o traducere autentică bună este aceea pe care, citind-o, nu o percepi ca traducere, ci ca pe un text original redactat direct în limba în care îl citești. Așadar, oare cine a scris *Regina unei țări mici*? Însăși Regina Maria sau Nicolae Iorga? Iată întrebarea care ascunde în sine cheia traducerii literare desăvârșite.

Ioana-Miruna Kamata, profesor de limba engleză

Principiul acțiunii și reacțiunii sau Întâlnirea ca naștere a Cunoașterii

*Vertical, cu privirea spre cer și cu ochiul deschis ca o piatră ce așteaptă dalta ascuțită a luminii, omul își aude căderea nisipului prin clepsidra veacurilor lumii spre veșnicie și își petrece, cum poate mai bine, împreună-așteptare cu El. Se scrie ca o frânghie de cuvinte, cu un capăt mai vechi decât altul și se dă spre citire celor ce lasă loc în inima lor. Scrisul său nu poate fi decât vertical, de jos în sus, ca un drum de iarnă spre vatra caldă a casei, căci și drumul Lui, al Copilului, purtat cu dor de brațele preacurate ale Maicii Sale este tot vertical, dar de sus în jos, ca un fir subțire țesut cu mult dor de care stă atârnat **legănelul** acestei lumi.*

Preot Adrian Sima, profesor de fizică

Idolul închipuit prin eternitatea pietrei a închis pentru mult timp în el, prin nemișcările lui, toată dinamica lumii. Rece și impersonal, indiferent și absent, a fost așezat de om pe înălțimile munților și în ungherele templelor spre a împlini așteptări și a alunga inevitabilele morți ale materiei. Omul, în fața pietrei reci, s-a descoperit singur și gol, pentru că idolul gri nu este un altcineva decât o închipuire pietrificată a singurătății sale. Piatra pare a fi eternă, dar ea nu iartă și nu răspunde privirilor.

Totuși, timpul, ca un dușman al înșelărilor, a trecut peste idol, și omul, deslușind ecuațiile singurătății sale, multiplicându-se și totodată divizându-se în părți, a început să silabisească această limbă a numerelor și a funcțiilor rescriind în ea întreaga lume.

Matematica s-a dovedit a fi complexul de legi care a scos zeii din orice manifestare neînțeleasă a naturii; raționamentul împletit cu evidențele logicii a deslușit taine ale creației ce acaparaseră prin uimire inima omului. Galilei a fost primul care a încercat să explice mișcările corpurilor în limbaj matematic postulând evidența că toate corpurile cad la fel, dacă nu întâmpină o rezistență considerabilă din partea aerului. Tot el, punând operații matematice între noțiuni ca viteză, distanță și timp, a creat primul sistem de transformări de la un reper la altul – sistem care-i și poartă numele.

Newton se naște exact în ziua morții lui Galilei și devine cel care ridică matematica la rang de limbaj al granițelor și al relațiilor dintre lucruri. Contribuie decisiv la nașterea calculului infinitezimal pentru a defini mișca-

rea ca pe o sumă infinită de poziții și pentru a o conecta la legile geometriei. Un ascet al matematicilor și un anahoret printre oamenii de știință ai vremii sale, Newton a crezut întotdeauna că certitudinile pe care le-a putut oferi umanității au fost rod al unei revelații și a sperat ca armoniei matematice a cosmosului să-i corespundă o armonie între oameni. Enunță principiile mecanicii și creează o viziune a lumii care este conformă și astăzi cu ecuațiile zborurilor și ale călătoriilor noastre. Vede lipsa accelerației sau repausul ca rezultate ale lipsei de interacțiune (*lex prima*) și putem vedea prin aceasta că germenele oricărei urcări, al oricărui pas înainte, al oricărui zbor spre cunoaștere este chiar *relația prin interacțiune*. Plăsmuiește noțiunea de *forță* ca măsură a interacțiunii și o definește ca fiind direct proporțională cu produsul dintre masa corpului asupra căruia acționează și accelerația pe care i-o imprimă acestuia (*lex secunda*), continuând cu principiul care evidențiază cel mai bine în știință taina relației și a interdependenței – *principiul acțiunii și reacțiunii* (*lex tertia*).

Când un corp acționează asupra altui corp cu o forță (numită forță de acțiune), cel de-al doilea corp acționează și el asupra primului cu o forță (numită forță de reacțiune) de aceeași mărime și de aceeași direcție, dar de sens contrar.

Cele două forțe

sugerate de principiu nu acționează simultan asupra aceluiași corp, ci au puncte de aplicații diferite – acțiunea e generată de primul corp și acționează asupra celui de-al doilea și invers.

Orice mișcare, orice dinamism ca și orice echilibru sunt rezultatele cel puțin a interacțiunii unei *perechi* de corpuri ce exercită fiecare asupra celuilalt forțe egale și de sensuri contrarii. Nimic nu se naște așadar decât în urma unei acțiuni reciproce. O consecință imediată a acestui principiu ar putea fi aceea că nu există forțe singulare în Univers. Ceea ce naște, ceea ce creează, este multiplicitatea, **iar cunoașterea nu se poate înfăptui decât prin interacțiune și împreună-petrecere**.

Tot prin ochiul său ridicat spre Lună din livada sa brăzdată de lungile sale plimbări ni s-a dat și legea atracției universale în care gravitația a devenit prin excelență forța de atracție ce ține în relație toată materia acestei lumi.

O parte de cer și un fruct al unei grădini pământene au încăput în același ochi și în aceeași minte și, astfel, de trei secole încoace aceleași ecuații care descriu căderile și

interacțiunile micii noastre lumi terestre sunt răspunzătoare și de tainele din ce în ce mai desluite ale mecanicii cerești. Aceeași matematică a cerului mișcă pământul cu cele de pe el. Conform legii atracției universale și conformându-ne principiului acțiunii și reacțiunii putem spune că nu există orbită singulară pentru că forțele sunt perechi; nu există o rotire a unui corp în jurul altui corp, ci există o rotire a ambelor corpuri în jurul unui punct comun situat pe dreapta ce le unește și mai apropiat proporțional de cel cu masă mai mare.

Toate aceste ecuații aplicabile materiei pot face ordine, în chip misterios, și în lumea noastră atât de personală a duhului. Omul are harisma conștiinței de sine; tot ce există se împarte în două – ceea ce este (în) el și ceea ce este în afara lui. Cunoașterea presupune subțierea pe alocuri, până la dispariție uneori, a graniței imaginare dintre el și lume, pentru ca prin aceste ferestre deschise Lumina Lumii să poată pătrunde în interiorul său. Cunoașterea nu poate fi decât personală – orice informație care

intră în ființa lui trebuie să vină prin *altcineva*, trebuie să aibă filtrul comuniunii și al discernământului unite în îmbrățișarea discipolului, pentru că omul nu se poate înconjura doar de lumea materială. Dacă zidurile propriei cetăți se deschid spre lume, atunci aceasta va fi cucerită și dărmată de întunericul și impersonalitatea împietrită a lumii. Căci, pentru a fi în siguranță, persoana trebuie să se înconjoare de persoane iubitoare ca de un zid de dragoste. Doar încercuită de alte inimi, inima omului e ferită de întuneric și tot frumosul lumii va intra în ființa sa filtrat de dragostea din jurul său. **Cunoașterea adevărată și neînșelătoare vine doar din comuniune; ea nu poate răsări din singurătate și nu poate duce la singurătate.**

A cunoaște înseamna a interacționa și interacțiunea este nu numai manifestare a omului asupra lumii, ci este și reacțiunea pe care lumea o oferă simultan ca răspuns. Oare nu și mâna prinde forma vasului de lut pe rotunda orbită a roții olarului, oare nu și piatra dă formă brațului celui ce o cioplește, oare nu

Actioni contrariam semper et æqualem esse reactionem: sive corporum duorum actiones in se mutuo semper esse æquales et in partes contrarias dirigi.

culoarea însăși, forma sau litera nasc lumina ochiului și oare nu plânsul, hohotul de râs sau muzica pun în ureche sensuri minunate?! Iar această tainică geometrie a materiei ce închipuie în ea limbajul mă duce spre *celălalt* care, despărțit de mine prin oricâte distanțe, devine atras de gravitația mesajului meu. **Materia este bună și contribuie la adevărata cunoaștere doar dacă se face suport al Veștii bune (Evangheliu).**

Toate tainele sunt întâlniri ce se săvârșesc într-o materialitate mărturisitoare a întrupării lui Dumnezeu. Nu există sfințire în Împărăția (Biserica) lui Hristos, nu există manifestare a Duhului fără o adiere a materialității lumii. Apa, untdelemnul, grâul, pâinea, vinul, tămâia sunt substanțe ce suportă interacțiunea și mărturisesc forțe nebănuite. Sunetul, litera, vopsea au nevoie de materie pentru a transmite mesajele lor, iar acest postulat se naște încă din alegerea Cuvântului de a se face trup, pentru a putea fi cunoscut de om. Demersul de a scoate în afara cunoașterii, de orice fel, și cea mai mică formă de interacțiune fizică dintre subiect și obiect ne plasează în conul de umbră al unui monofizitism epide-

miologic, iar tendința de a dezbrăca materialul de orice formă de mesaj picură în ochiul nostru o singurătate *ariană*.

Ea însăși, *cunoașterea, este un nou act de creație*. În științe, ca și în duhovnicie, adevărata cunoaștere, neînșelătoare și nemincinoasă, nu poate fi decât *empirică* (ἐμπειρία – *experiență*). Doar experiența interacțiunii este creatoare, prin forțele și dinamismele materiei, prin învecinările persoanei și mai ales prin unirea dintre Cel ce Este și cele ce *există* (*ex estere* – „din a fi”).

Intrând în lumea creată prin trup, Domnul participă la gravitația universală prin propria Sa gravitație, devenind Atotțiitor în cel mai concret și immanent mod. Atras de omul ce *poartă creația* în ființa sa, Creatorul coboară în pântecul pietrei ca prunc, lăsându-se înconjurat de pereții reci și întunecoși ai *cosmosului*. Strâns tot mai mult în gravitațiile creației, înfășat în scutecele celei mai sfinte maternități, înfipt cu rădăcinile genealogiei sale Trinitare în propria noastră brazdă, Domnul se face sămânță a mântuirii noastre încălzind cu dragostea Sa pământul din care suntem făcuți. În propria noastră țarină ni se face rod, germinând în noi, într-o tainică unire, dragostea și viața.

După înviere, pentru prima și veșnică dată, Dumnezeu l-a atins pe om cu rănilile Sale. Cel ce a vrut să vadă a pipăit, iar cel ce S-a lăsat văzut S-a arătat în dragostea Sa cu trupul înviat, dar veșnic răstignit și împuns, deschis ca o rană ce îmbrățișează veșnic pe cel iubit. Din

Dan Antofie,
profesor de matematică

Să ții Infinitul în palmă

Georg Ferdinand Ludwig Philipp
Cantor

Există subiecte ultimative cum ar fi, de exemplu, cel al cunoașterii, în fața căroră un răspuns liniar, argumentativ, consistent este greu de formulat, abordarea fiind descurajantă. O poveste, o metaforă sau chiar o poezie eludează într-o primă etapă explicația conceptuală, amplificând dimensiunea misterului, oferind cititorului posibilitatea de reflecție. Mai mult, și pare neverosimil, dar astfel de metafore pot fi coborâte din planul lor de poveste și pot fi cuprinse, formulate în limbaj științific, metafora devenind astfel noțiune-concept științific.

Dar dacă o poezie este scrisă într-un moment de inspirație, la ceas de noapte, când gândurile prind viață, un concept științific se cristalizează în timp, uneori peste veacuri, dar tot sub semnul darului și al inspirației. Capacitatea omului de a conceptualiza astfel de metafore, de a le prinde într-un limbaj, într-un simbol, este locul de întâlnire între energia divină și cea omenească și reprezintă o materializare, un chip al cunoașterii.

Ce credeți, este posibil „să ții Infinitul în palmă”? Ei bine, și matematicienii au reușit asta! Probabil nicio noțiune, niciun concept nu au trezit atâtea dezbateri de-a lungul timpului, precum noțiunea de infinit. Teologi, filozofi, logicieni, oameni de știință au abordat peste veacuri acest subiect ultimativ, greu de cuprins, de prezentat, dar, iată, accesibil poetilor:

„Să vezi o Lume într-un grăunte de nisip,
Și un Paradis într-o floare de câmp,
Să ții Infinitul în palmă,
Și Eternitatea într-o oră.”
William Blake

N-ar fi o exagerare dacă am spune că întreaga matematică este axată pe ideea de infinit. De regulă, în matematică nu ne interesează obiecte separate (numere, figuri geometrice), ci clase întregi formate din asemenea obiecte: ansamblul numerelor naturale, al tuturor triunghiurilor etc. Iar asemenea ansambluri constau dintr-o mulțime de nenumărate elemente diferite. De aceea, pe matematicieni și filozofi i-a interesat dintotdeauna noțiunea de infinit. Acest interes a apărut chiar din momentul când a devenit clar că după fiecare număr natural există un altul următor, ceea ce înseamnă că șirul este infinit. Dar, încă de la primele încercări de a studia infinitul, au apărut paradoxuri.

În general, grecii antici mascau cu atâta prudență folosirea metodelor în care rolul principal îl juca noțiunea de infinit, încât matematicienii europeni din secolele XVI – XVII au fost siliți să le redescopere.

Utilizarea pe scară largă a infinitului în matematică a început în secolul al XVII-lea, când e creată analiza matematică. Noțiuni ca „valoare infinit de mare”, „valoare infinit de mică” erau folosite de către matematicieni la tot pasul. Cu toate acestea, pe atunci nu se studiau mulțimi compuse dintr-o infinitate de elemente, ci mărimi care în procesul variației lor devin din ce în ce mai mari, astfel încât, la urma urmelor, întrec orice valoare fixă. Astfel, mărimi au fost denumite „potențial infinit de mari”. În esență, infinitul este privit aici ca un proces care poate continua fără a-i impune o limită, dar nu este efectiv încheiat. Filozofii numesc acest tip de infinit potențial. Spre deosebire de el, folosirea explicită a infi-

nitului ca obiect matematic de sine stătător reprezintă infinitul actual.

Abia la jumătatea secolului al XIX-lea au început să fie studiate mulțimi compuse dintr-un număr infinit de elemente și s-a trecut la analizarea noțiunii de infinit. Creatorii teoriei matematice a mulțimilor infinite au fost savantul ceh Bernard Bolzano și matematicianul german Georg Cantor. Acestor remarcabili savanți le revine meritul de a fi învins scolastica și de a fi transformat teoria mulțimilor într-un capitol important al matematicii. Principala contribuție a lui Bolzano și Cantor constă în studiul proprietăților mulțimilor infinite. Pentru mulțimile finite de cea mai diversă natură se poate spune totdeauna care dintre ele conține mai multe elemente și care mai puține. În cazul mulțimilor infinite, însă, această problemă devine cu mult mai complicată. De exemplu, sunt mai multe numere naturale sau cele raționale, numerele raționale sau cele reale? Unde se află mai multe puncte: pe un segment de dreaptă sau pe întreaga dreaptă, pe o dreaptă sau într-un pătrat? La prima vedere s-ar părea că este foarte simplu de răspuns la aceste întrebări. Știm doar că mulțimea numerelor naturale este o parte din mulțimea numerelor raționale, iar segmentul o parte din dreaptă. Nu este oare clar că sunt mai puține numere naturale decât cele raționale, că segmentul are mai puține puncte decât toată

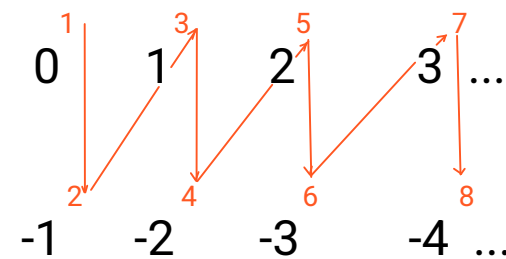
dreapta? Nu, nu este clar! De nicăieri nu rezultă că atunci când se trece la mulțimi infinite s-ar păstra legile deduse pentru mulțimile finite, de exemplu, legea „partea este mai mică decât întregul”.

Momentul crucial în teoria mulțimilor a fost acela în care Cantor a hotărât să aplice ideea de corespondență unu la unu (corespondență biunivocă) la compararea mulțimilor infinite. Conform ideii lui Cantor, două mulțimi A și B (care pot fi și infinite) au același număr de elemente dacă între aceste mulțimi se poate stabili o corespondență biunivocă (unu la unu). De obicei, matematicienii nu spun că „mulțimile A și B au același număr de elemente”, ci că „A și B au aceeași putere” sau că „A și B sunt echipotente”. Astfel, pentru mulțimile infinite, „putere” înseamnă același lucru ca și „numărul de elemente” pentru mulțimi finite.

Principala dogmă pe care a dărâmat-o ideea lui Cantor a fost poziția stabilită la începuturile dezvoltării matematice: „partea este mai mică decât întregul”. Această propoziție este, fără îndoială, adevărată pentru mulțimi finite; pentru cele infinite, însă, ea nu are sens. Toate mulțimile care au același număr de elemente (aceeași putere), ca și mulțimea numerelor naturale, se numesc numărabile. Cu alte cuvinte, spunem că o mulțime este nu-

$$\aleph_0$$

$$2^{\aleph_0} = \aleph_1$$

mărabilă dacă este infinită și dacă elementele sale pot fi ordonate după numerele naturale sau, folosind o exprimare mai puțin riguroasă,

să, dacă poate fi indicată o „numărătoare” în care să se cuprindă toate elementele mulțimii, atunci mulțimea respectivă este numărabilă sau conține tot atâtea elemente câte conține mulțimea numerelor naturale. De exemplu, mulțimea numerelor întregi și mulțimea numerelor raționale sunt mulțimi numărabile, Cantor descoperind o metodă de a le cuprinde pe toate într-o „numărătoare”.

Se observă astfel cum numerele impare le „numără” pe cele pozitive, iar numerele pare le „numără” pe cele negative.

Se știe că mulțimea numerelor raționale este foarte densă; între două numere raționale putem găsi o infinitate de alte numere raționale. Ideea lui Cantor a fost metoda „pătraterelor”. A considerat o matrice infinită, în

$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{1}$	$\frac{3}{1}$	$\frac{4}{1}$	$\frac{5}{1}$	...
$\frac{1}{2}$	$\frac{2}{2}$	$\frac{3}{2}$	$\frac{4}{2}$	$\frac{5}{2}$	...
$\frac{1}{3}$	$\frac{2}{3}$	$\frac{3}{3}$	$\frac{4}{3}$	$\frac{5}{3}$	...
$\frac{1}{4}$	$\frac{2}{4}$	$\frac{3}{4}$	$\frac{4}{4}$	$\frac{5}{4}$	...
$\frac{1}{5}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{3}{5}$	$\frac{4}{5}$	$\frac{5}{5}$	...

care în prima linie sunt trecute toate fracțiile ordinare, cu numitorul 1, iar în a doua linie toate fracțiile cu numitorul 2 etc.

În schema de mai jos se poate observa „tehnica numărării” pusă în evidență de Cantor. Am aranjat astfel într-un șir infinit toate numerele raționale pozitive. Acum se poate înțelege cum vom aranja toate numerele raționale pozitive și negative. Pentru aceasta le scriem separat sub forma a două tabele și le numerotăm pe cele dintr-un tabel cu numere pare, iar în celălalt cu numere impare.

În general, reunind mulțimi numărabi-

le obținem tot mulțimi numărabile (aceasta se demonstrează tot prin numerotări în pătrate).

Se pune întrebarea: oare, în general, toate mulțimile infinite sunt numărabile? Dacă ar fi fost așa, atunci toate mulțimile infinite ar fi echipotente și n-ar mai fi necesară nicio analiză a infinitului. Situația s-a dovedit însă mult mai complicată: există mulțimi ne-

numărabile cu puteri diferite. O mulțime nenumărabilă unanim cunoscută este mulțimea tuturor punctelor de pe o dreaptă. Pentru a demonstra că o mulțime este nenumărabilă sau nu, Cantor a elaborat o metodă ingenioasă, care a primit denumirea de *teorema diagonalei*. A presupus că ar exista o „numărătoare” pentru toate numerele reale pozitive și subunitare. Iar de aici nu fost decât un pas – a construit un număr care nu este cuprins în această numărătoare. Să exemplificăm:

Să presupunem că în numărătorea stabilită primele cinci numere au forma din tabelul alăturat. Dacă din numerele de pe prima coloană am alege pe diagonală câte o cifră, am forma un nou număr. Impunându-i acestuia o regulă simplă, precum $1 \rightarrow 2$ și $0,2,3,4,5,6,7,8,9 \rightarrow 1$, se poate forma un număr cu totul diferit, inexistent în „numărătorea” presupusă. Cum fiecărui punct de pe o dreaptă îi corespunde un număr real și invers, **Cantor a demonstrat astfel că mulțimea punctelor unei drepte este nenumărabilă**. Nimeni nu prevăzuse până atunci posibilitatea ca infinitățile să fie în mărimi diferite.

Proprietățile mulțimilor infinite sunt prea diferite de ceea ce ne învață experiența de toate zilele. Și, într-adevăr, pe un segment foarte scurt și pe altul foarte lung numărul de puncte este același. E surprinzător faptul că

0,1213712912...
0,21191244...
0,31111221...
0,110021198...
0,001210076...
→ 0,12101... → 0,21212...

pe o dreaptă infinită nu sunt mai multe puncte decât pe un segment limitat. Greu de acceptat! Dar următorul rezultat al lui Cantor le-a părut și mai neobișnuit. Cantor a încercat să demonstreze faptul că între mulțimea punctelor unui segment și punctele unui pătrat este imposibil să existe o corespondență biunivocă. După trei ani a reușit să indice corespondența care arată că cele două mulțimi sunt echipotente.

Cea mai semnificativă realizare a lui Cantor este aceea de a fi dat conținut matematic ideii de infinit actual numind aceste noi tipuri de numere „numere transfinite”. Prin această numire, descoperire, el a pregătit terenul pentru teoria abstractă a mulțimilor aducând contribuții semnificative la fundamentele calculului și analiza continuumului numerelor reale. În prezent, teoria mulțimilor stă la temelia unor domenii din matematică, cum sunt analiza funcțională, topologia, algebra. Putem spune, folosind inspirația poetului, că „ne-a adus Infinitul în palmă”.

Opoziția lui Kronecker l-a determinat pe Cantor să evalueze fundamentul teoriei pe care tocmai o crease și să dezvolte lungi pasaje filosofice în sprijinul acesteia. Amintim aici faimoasa afirmație a lui Cantor că „esența matematicii constă tocmai în libertatea ei”, mesajul său constituind, după David Hilbert, „o pledoarie pentru obiectivitate și deschidere printre matematicieni”.

Este interesant de remarcat preocuparea lui Cantor pentru teologie. El a întreținut o corespondență cu mai mulți „teologi interesați

de implicațiile filosofice ale teoriilor cu privire la infinit”, dat fiind că era „încredințat că numerele transfinite i-au venit ca un mesaj de la Dumnezeu”.

De asemenea, este semnificativă alegerea pentru numerele transfinite a alephurilor ebraice, deja accesibile în fonturile tipografilor germani, Cantor ținând cont de faptul că „alephul ebraic era și un simbol pentru numărul 1”. Iar „cum numerele cardinale infinite erau ele însele unități infinite, alephul putea fi preluat pentru a reprezenta un nou început în matematică”.

La câteva decenii după moartea lui Cantor, Wittgenstein se plânga de faptul că matematica este „dominată în întregime de idiomurile vătămătoare ale teoriei mulțimilor”, pe care le respingea ca pe un „total nonsens”, ceva „vrednic de răs” și „eronat”. Cu toate acestea, în 1904, Societatea Regală i-a decernat lui Cantor cea mai înaltă distincție pe care o putea conferi, medalia Sylvester. David Hilbert l-a apărat de criticii săi prin faimoasa zicere: „Nimeni nu ne va scoate din Paradisul pe care Cantor l-a creat”.

Importanța acestui concept de infinit actual este una covârșitoare nu doar pentru știință. Marele gânditor rus, filosof, logician, matematician, Părintele Pavel Florenski, spunea că „rațiunea este posibilă numai dacă infinitul actual este dat”. Schelling demonstrează strălucit că orice noțiune este un infinit, deoarece reunește în sine o mulțime de reprezentări care nu este finită, însă, deoarece volumul noțiunii, în fapt, este într-un totuș determinat și dat, acest infinit nu poate fi nimic altceva decât un infinit actual și în aceasta constă forța gândirii logice, după cum a arătat Socrate.

Ideea infinitului actual este exprimată foarte pregnant de autorul cărții *Despre ierarhia cerească*, lucrare atribuită lui Dionisie Areopagitul: „După părerea mea, spune el, merită meditația cea mai profundă ceea ce ne spune Scriptura despre îngeri, adică faptul că sunt mii de mii și puzderii, înmulțind numerele cu ele însele, le obținem pe cele mai mari.” Prin asta Scriptura arată că tipurile de făpturi

De Neamul Cantemireștilor

Dialog cu Ștefan Lemny

„...așe se arată de bun și de blând! Tuturor ușe deschisă și nemăreț, de vorovie cu toți copiii. (...) Era om învățat.” – Ion Neculce despre Dimitrie Cantemir

Ștefan Lemny este istoric, specialist în istoria secolului al XVIII-lea și în istoria culturii, responsabil al colecțiilor de istorie pentru Europa Centrală și de Est la Biblioteca Națională a Franței (Paris). A publicat în România numeroase studii. Un volum de referință este *Les Cantemir: l'aventure européenne d'une famille princière au XVIIIe siècle*, carte apărută la Paris (2009), tradusă în română (în două ediții succesive, 2010 și 2013), salutată de presa de specialitate și culturală din diferite țări, distinsă cu premiul „N. Iorga” al Academiei Române (2011) și alte premii. În continuarea acesteia, se înscrie lucrarea de sinteză *Dimitrie Cantemir: un principe român în zorile Luminor europene* (în ediție trilingvă : română, engleză și franceză), 2019. A fost distins cu Premiul de excelență de Ministerul pentru Românii de Pretutindeni (2018) și „Meritul Bucovinei” din partea Consiliului Județean Suceava (2018). Din 2019 este membru de onoare al Institutului de istorie „A. D. Xenopol” de la Iași.

Acum câțiva ani, am avut ideea de a alege, pentru școala noastră, o suită de modele cultural-spirituale, de personalități confirmate de istorie, atât de cea națională, cât și de cea universală, și care pot sluji drept repere pentru noi dintr-o multitudine de perspective. Astfel, am decis ca fiecare clasă, împreună cu profesorii, să aleagă o astfel de personalitate tutelată, spre a studia, pe lângă materiile predate la clasă, și aportul pe care l-a adus personalitatea respectivă în cultura autohtonă și universală. Clasa a IX-a și l-a ales pe nimeni altul decât

pe Dimitrie Cantemir care, alături de alte mari personalități asemenea lui, la vârste deosebit de fragede, din perspectiva noastră de astăzi (până în 24-25 de ani), conduceau instituții, ocupau catedre în mari universități sau redactau lucrări care aveau să rămână peste veacuri. În acest context, a fost o deosebită onoare pentru noi să îl avem invitat pe istoricul Ștefan Lemny, cel mai mare *cantemiolog* în viață, care a poposit în școala noastră însoțit de două volume dedicate marelui cărturar moldovean, a ținut un scurt discurs captivant și a răspuns unei suite de întrebări din partea noastră și a elevilor de liceu.

Ca o concluzie a prezentării domnului Lemny aș dori să remarc un aspect frapant legat de viața lui Cantemir și să formulez totodată, o primă întrebare.

Pr. Vasile Gavrilă: Dimitrie Cantemir a trăit în Constantinopol la începutul secolului al XVIII-lea, capitala Imperiului Otoman și, deci, teritoriu musulman, unde se resimțea, încă, foarte puternic, influența moștenirii bizantine (rădăcinile Bizanțului). Dar Cantemir a ales să rămână creștin, să-și păstreze credința ortodoxă. Știm că a primit o educație de excepție, a avut educatori extraordinari, printre care s-au numărat și dascăli creștini; a înglobat bogăția culturală a două sfere religioase, a atins valori universale. Știm că a fost un mare compozitor și interpret de muzică orientală și a scris cărți pentru locuitorii Imperiului Otoman. Putem afirma, așadar, că Constantinopolul l-a educat și l-a înzestrat pe Cantemir cu o cunoaștere co-

losală, pe care acesta a dobândit-o și a sporit-o. Dar nu a beneficiat, oare, și Constantinopolul, într-o măsură semnificativă, prin contribuția unui om atât de mare?

Ștefan Lemny: Bineînțeles! Putem afirma acest lucru fără echivoc. A existat un schimb permanent între Cantemir și sfera culturală și socială în sânul căreia el s-a format. Și, într-adevăr, a avut dascăli din mai multe confesiuni, nu doar musulmani. Printre ei se număra, de pildă, și Ieremia Cacavela, care era creștin-ortodox. A avut și profesori protestanți. Și, da, a avut un dialog permanent și cu cei din credința musulmană, a discutat chiar cu imami pe diverse teme religioase, aspecte pe care le regăsim și în marea operă a lui Cantemir, *Istoria Imperiului Otoman*.

Pr. Vasile Gavrilă: De altfel, știm că Dimitrie Cantemir a tradus și Coranul în limba rusă.

Ștefan Lemny: Exact. Rețin, de pildă, o discuție pe care Cantemir o are cu un imam care susținea faptul că în moschei nu există reprezentări religioase, deoarece Coranul le interzice sub orice formă. Dimitrie Cantemir îndrăznește, însă, să îl contrazică, afirmând că și în moschei regăsim reprezentări religioase, dar nu de natură iconografică.

Pr. Vasile Gavrilă: Ci de natură simbolică!

Ștefan Lemny: Întocmai. Iar imamul a fost nevoit să-i dea dreptate. Vedeți, Cantemir, prin cultura pe care o avea, și-a permis să critice o sumă de idei, după cum afirmăm și în exemplul cu lucrarea lui Teofan Prokopovici și dogma foarte strictă,

foarte rigidă a acestuia, în care se regăseau, după cum spuneam, și numeroase exagerări. Cantemir, de pildă, era împotriva exagerărilor care se făceau în cultul icoanelor. În opinia sa, icoana, firește, trebuie venerată, dar nu neapărat sărutată cu orice preț, sau supusă unor alte manifestări afective stridente, care, tocmai, ar leza sacralitatea actului de venerație.

Pr. Vasile Gavrilă: Foarte bine punctat. Într-adevăr, Cantemir îndrăznește să afirme acestea mai cu seamă în raport cu atitudinile observate la creștinii ruși în comportamentul cărora regăsim, istoric vorbind, astfel de exagerări comportamentale în venerarea icoanelor... Ei „mușcă” din icoană, dacă putem spune astfel. În acest sens, vedem o abatere de la dreapta măsură... Or, Dimitrie Cantemir, pe lângă pregătirea extraordinară pe care o avea, inclusiv de natură teologică, își păstrase și acel bun simț fundamental al românului, al moldoveanului, care are, cumva, un instinct al dreptei măsurii.

Ștefan Lemny: Întocmai! Și să știți că această cutezanță întemeiată pe vastele cunoștințe și, cum spuneți, pe însăși structura de personalitate a lui Dimitrie Cantemir, care îi conferea o deschidere extraordinară, a fost recunoscută, de altfel, de toate marile personalități cu care s-a intersectat de-a lungul vieții. Ambasadorii Franței, de exemplu, la Constantinopol, au fost efectiv subjugăți de cultura și dezinvoltura împletită cu atâta noblete și rafinament pe care le manifesta Dimitrie Cantemir. Știm, de altfel, că Ambasadorul Franței l-a și adăpostit pe Cantemir în propria reședință, în timpul rivalității pentru Tronul Moldovei. Într-atât de mult îl aprecia!

Pr. Vasile Gavrilă: Cum au fost receptate lucrările lui Cantemir în Țările Române?

Ștefan Lemny: Ei bine, problema, în acea vreme, era că în Imperiul Otoman încă nu exista tiparul. Nici în vremea lui Cantemir, nici după el. Deci toate cărțile circulau sub cale manuscrisă. În Occident, însă, exista tiparul și astfel

operele lui Cantemir au ajuns să fie cunoscute mai întâi în Europa de Vest și abia mai apoi să ajungă în Țările Române. Prima „întoarcere” a lui Cantemir în Țările Române, în limba română, a avut loc abia în anul 1825.

Pr. Vasile Gavrilă: Deci a trecut aproape un secol...

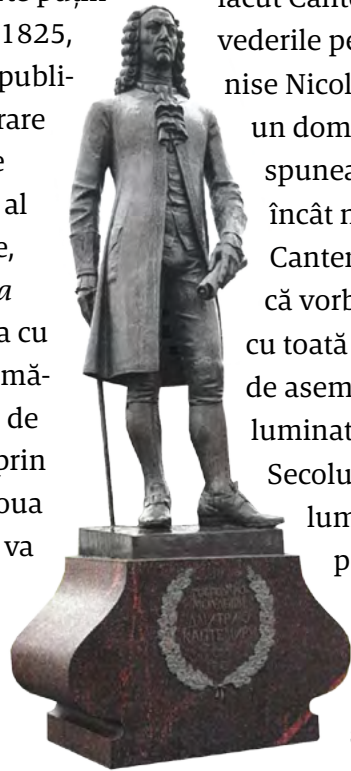
Ștefan Lemny: Exact. Până atunci, Cantemir a fost cunoscut în Europa, tradus în franceză, engleză, germană etc. De către compatrioții săi nu fusese cunoscut decât foarte puțin și doar prin copii manuscrise. În 1825, Mitropolitul Veniamin Costache publică *Descrierea Moldovei*, prima lucrare prin care Dimitrie Cantemir „vine acasă”. Să nu uităm că, în secolul al XVIII-lea, în Principatele Române, Cantemir fusese un fel de *persona non grata*, deoarece făcuse alianța cu Petru cel Mare. Abia în secolul următor el este descoperit cu adevărat de lumea românească, prin tipar și prin răspândirea învățământului. A doua „întoarcere acasă” a lui Cantemir va avea loc peste încă un secol, în 1935, când osemintele lui vor fi aduse din Rusia în România.

Pr. Vasile Gavrilă: Ați amintit, în discurs, de locul unde este îngropat tatăl lui Dimitrie, Constantin Cantemir. Este vorba despre biserica mănăstirii Mera din Vrancea, cumva?

Ștefan Lemny: Exact. Dar, la repatriere, osemintele lui Cantemir au fost așezate la Iași. Iașiul, vedeți, era un fel de necropolă a prinților care muriseră în exil. Se odihnesc acolo Vasile Lupu, Alexandru Ioan Cuza și Dimitrie Cantemir. Firește, Dimitrie Cantemir și-ar fi avut locul la Mera, pentru a fi lângă tatăl și fratele său. Dar acestea sunt destinele oamenilor în istorie.

Pr. Vasile Gavrilă: Vă mulțumesc foarte mult! Să dăm, în cele ce urmează, cuvântul, și elevilor noștri. Întrebări, provocări, vă rog!

Întrebarea 1: Știm că Dimitrie Cantemir a domnit pentru o perioadă scurtă în Moldova.

Cum s-au raportat românii la un domnitor care a excelat mai mult pe partea culturală și spirituală, decât prin forța brută, pe câmpul de luptă?

Ștefan Lemny: Frumoasă întrebare! Dimitrie Cantemir, să știți, era prețuit printre boierii săi, printre cei învățați, firește. Era prețuit pentru că știa carte. Neculce spune despre el: „Bărbat învățat...” Nu se alcătuiau panegirice pe vremea aceea. Dacă se spunea despre cineva că era bărbat învățat, era suficient. Ce a făcut Cantemir pentru poporul său, însă, prin vederile pe care le avea? Înaintea lui domnise Nicolae Mavrocordat, care fusese și el un domn învățat. Dar, despre el, Neculce spunea: „Era atât de îmbuibat de putere, încât nu se putea ajunge la el...” Despre Cantemir, însă, același cronicar ne spune că vorbea până și cu copiii; stătea la vorbă cu toată lumea! Deci, s-a dorit a fi, și boierii, de asemenea, au dorit ca el să fie un domn luminat, cum erau pe atunci în Europa, în Secolul Luminilor, marcat de despotismul

luminat. El a luat o serie de măsuri pentru a încuraja dezvoltarea pe mai multe planuri, dar, după cum s-a afirmat, domnia lui a fost foarte scurtă, marcată de război, de secetă, iar oamenii de jos nu au avut, din aceste cauze, ocazia să îl cunoască pe Cantemir. Oamenii simpli nu au avut șansa de a-l cunoaște nici în secolul al XIX-lea, după cum spuneam, pentru că, inițial, doar cei știutori de carte au avut acces la materialele tipărite... Ulterior, odată cu generalizarea învățământului, operele lui Cantemir au început să ajungă și în rândurile oamenilor din popor și acesta a ajuns să fie cunoscut tot mai mult. De asemenea, prin Unirea Principatelor, a devenit cunoscut și celor din Transilvania. Așadar, Cantemir nu a fost cunoscut de oamenii din vremea lui în sensul în care putem cunoaște noi, astăzi, personalitățile contemporane nouă.

Întrebarea 2: Ce destin a avut Antioh, fratele lui Dimitrie Cantemir, despre care ne spuneți că avea o personalitate, într-un sens, mult mai

potrivită pentru un domnitor, fiind pasionat de arme și război și având o fire mai pragmatică și strategică?

Ștefan Lemny: Antioh Cantemir a rămas la Constantinopol până la moartea sa, în 1726. A fost ostracizat, putem spune. Toată averea lui Cantemir fusese confiscată de Mavrocordat, inclusiv biblioteca și palatul domnesc, un palat pe care Dimitrie Cantemir l-a proiectat el însuși, o construcție deosebit de frumoasă. Așadar, depozitat de avere și departe de țară, Antioh Cantemir a trăit o viață destul de nefericită, putem spune. Dimitrie Cantemir, în Rusia fiind, puse-se la cale, la un moment dat, un plan, împreună cu Ambasadorul și Regele Franței, de a-l scoate pe fratele său din Constantinopol, pe o corabie, și de a-l aduce în Rusia. Dar planul nu s-a realizat niciodată. Antioh a avut, însă, doi copii, care au revenit ulterior în Moldova, dar, mai apoi, familia Cantemireștilor s-a stins. Au existat câțiva urmași ai acestor doi fii ai fratelui, Antioh, care au prelungit neamul până în secolul al XIX-lea. Se mai regăsesc unii descendenți, dispați, și în zilele noastre, dar foarte puțini.

Întrebarea 3: Ce conține Tratatul de Muzică al lui Dimitrie Cantemir? În afară de informațiile specifice pentru domeniul muzical, adică, are și vreo valoare literară? Sau abordează niște teme anume?

Ștefan Lemny: Tratatul de Muzică al lui Dimitrie Cantemir este o lucrare deosebit de frumoasă și interesantă. Cantemir a fost primul din spațiul său cultural care a inventat un sistem de notație muzicală. În perioada respectivă, în Imperiul Otoman și nu numai, se cânta după

ureche, dar Cantemir a învățat acest sistem original, combinând literele alfabetului și alte simboluri, sistem descoperit și studiat ulterior de savanți. În Tratatul său, el explică și în ce constă originalitatea muzicii otomane. Știți, în Occident, muzica orientală era disprețuită, considerată, cumva, de factură inferioară, ne fiind percepută ca o muzică cultă. Cantemir arată, însă, că nivelurile, în muzica orientală, erau cu mult mai dezvoltate, mai complexe și mai subtile decât în cea occidentală. După cum vă spuneam mai devreme, Cantemir cânta la tambur, instrument pe care îl considera pianul Orientului, susținând că are același farmec. De altfel, lucrarea abundă în metafore de felul acesta! Afirmă, de pildă, despre compozițiile muzicale, că îi amintesc de cântecul păsărilor, „oricât de dulce și de duos ar fi”. El a fost un adevărat Orfeu al Sultanului. Există călători din secolul al XVIII-lea, în Imperiul Otoman, care afirmă: „Și astăzi, la 1781, este ascultată cu mare succes, muzica lui Dimitrie Cantemir”. Deci, iată, compozițiile lui muzicale s-au perpetuat, bucurându-se de succes și în zilele noastre.

Întrebarea 4: Urmașii lui Dimitrie Cantemir au avut și ei contribuții în lumea artei?

Ștefan Lemny: Da, fiul său, Antioh, de pildă. Antioh a fost poet, cunoștea, firește, foarte bine limba rusă și este, de altfel, considerat fondatorul poeziei ruse moderne, mai ales al satirei. Sora lui Antioh, Maria Cantemir, despre care există câteva lucrări, a fost, de asemenea, o femeie deosebit de cultă, cunoștea foarte multe limbi și scria foarte frumos. Corespondența ei, care s-a păstrat, este o adevărată bijuterie. În afară de Antioh și Maria, însă, care au fost oameni de cultură și de o mare sensibilitate, ceilalți fii ai lui Dimitrie Cantemir au îmbrățișat cariera militară, în general.

Întrebarea 5: A reușit Dimitrie Cantemir, în timpul foarte scurtei sale domnii, să schimbe ceva în viața poporului? Cum au dus-o oamenii sub Cantemir?

Ștefan Lemny: Cantemir nu a putut să schimbe semnificativ situația... Țara era exploatată

prea mult de stăpânirea otomană. Birurile crescuseră foarte mult, economic situația era catastrofală. Cantemir ar fi vrut să scape de sub jugul otoman, să revină la vechiul statut al Moldovei, din secolul al XV-lea. Dar, în șase luni, nu a putut schimba lucrurile. A luat câteva măsuri, doar în favoarea claselor intermediare, a micilor producători, pe care i-a scutit de unele dări. În rest, tot ce a făcut a fost, practic, să mobilizeze țara pentru războiul împotriva otomanilor.

Întrebarea 6: Cum a fost Cantemir perceput în Europa, în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, cât și cum este perceput în prezent?

Ștefan Lemny: După cum știți deja, în secolul al XVIII-lea, Cantemir era mai cunoscut în Europa decât în Țările Române. Voltaire citea cu deosebit interes opera lui. Aici putem adăuga și alte mari nume din Secolul Luminilor, numeroase personalități din cultura europeană. Recent, am descoperit informații despre o dispută care a avut loc în Parlamentul Britanic, referitor la musulmani și la Imperiul Otoman, unde, pentru lămurirea unor chestiuni, s-a folosit ca temei opera istorică a lui Cantemir. Mai mult, cred că știți faptul că numele lui Dimitrie Cantemir este înscris pe fațada Universității Saint Geneviève, deoarece acesta avea, în secolul al XIX-lea, reputația de cel mai mare istoric al Imperiului Otoman. Ulterior, deși opera sa științifică și-a pierdut, firește, valabilitatea, întrucât scrierile științifice se primează în general, sub presiunea trecerii timpului, opera artistică a lui Cantemir își păstrează în eternitate valoarea inestimabilă și reintră în actualitate, după cum vă spuneam, de pildă, prin interpretările din prezent ale compozitorului și dirijorului spaniol, Jordi Savall, grație căruia muzica lui Dimitrie Cantemir se bucură în continuare de

un mare succes în plan internațional.

Întrebarea 8: Dacă l-am întâlni pe Dimitrie Cantemir în persoană, oare ce ne-ar atrage imediat atenția?

Ștefan Lemny: Vă pot spune ce îi frapa pe străinii care l-au întâlnit: manierele, eleganța, modul de a se comporta. Dimitrie Cantemir era un om cu adevărat european, cum puțini din compatrioții săi erau, chiar și pe vremea când nu ajunsese încă domn. Era încă fiu de domn, avea 17 ani, și a fost văzut de solul polon, care s-a minunat de purtarea lui deosebit de civilizată: „Era foarte educat, foarte ales în maniere, ca și când ar fi fost educat în Polonia”, remarcă solul. Apoi, la vârsta adultă, știm că opera lui, firește, nu era cunoscută încă, din timpul vieții. Așadar, cei din jur l-au perceput, în mod esențial, doar în manieră directă, prin comportament, prin abilitățile de comunicare, prin vasta cultură generală, prin maniere, prin noblețea gesturilor, trăsături pe care le-a moștenit și Antioh, fiul lui. Știți, Antioh a ajuns, ulterior, Ambasad

tor al Rusiei la Paris, dar a fost, permanent, prin caracterul și purtarea moștenite, un veritabil ambasad

sador al tatălui său, în lume și în istorie.

Întrebarea 9: Care a fost politica diplomatică din timpul scurtei domnii a lui Cantemir? De pildă, cu Polonia, ori cu alte teritorii învecinate?

Ștefan Lemny: Dacă este să privim de la Vest la Est, cu Austria, de pildă, relațiile nu erau cordiale. Se temea de jugul austriac mai mult decât de cel otoman. Cu Țara Românească, de asemenea, după cum știm, relațiile erau ostile. Cu Polonia erau tensiuni: exista o veche poliță, din tinerețea lui Cosntantin Cantemir, care fusese prizonier la polonezi. S-a mai produs apoi o vizită a polonezilor, în timpul regelui Sobiețki, pe când Cantemir era adolescent, iar polonezii și-au însușit atunci multe din bogă-

țiile Moldovei, din tezaurul ei. Mai mult, Polonia era în relații bune cu Poarta, iar Dimitrie Cantemir dorea să se despartă de Poartă. Suedia este un caz deosebit: Cantemir îl aprecia foarte mult pe Carol al XII-lea, regele Suediei, care se și refugiase în Moldova și, deși era în opoziție cu Rusia, cu care Cantemir se aliase, domnitorul moldovean îl evaluează pe Carol ca pe un adevărat erou în urma Războiului Russo-Turc. Apoi, relațiile cu Petru cel Mare le cunoașteți deja. Iar, cu alte țări, de pildă cu Anglia, avea relații diplomatice armonioase, la nivel de ambasadă, fără să existe, însă, alianțe sau alte apropieri semnificative.

Întrebarea 10: În ce împrejurări a murit Dimitrie Cantemir?

Ștefan Lemny: Cantemir a murit în 1723, însoțindu-l pe Petru cel Mare în ultima mare expediție în Caucaz. Ar fi dorit să vadă Vestul Europei, dar Petru nu i-a îngăduit pentru că, într-un anumit sens, el era un ostatic al Țarului, nu-l lăsa să plece în Occident, ca să nu iasă de sub sfera lui de influență. A călătorit, așadar, în Caucaz, în această expediție militară. Cantemir se ocupa de politica culturală a armatei, a publicat mai multe manifeste destinate populației din Caucaz, documente frumoase și valoroase. A făcut și propriile cercetări, de geografie și etnografie, de pildă. S-a îmbolnăvit,

însă, către finalul anului 1722. Părăsește câmpul de bătălie, se întoarce la moșia de la Solomino, își scrie testamentul și moare în august 1723. Îi cere lui Petru cel Mare să-l desemneze legatar pe „cel mai învățat” dintre fiii lui – firește, se referea la Antioh, pe care îl și propune, subtil, dar lasă, totuși, decizia la latitudinea Țarului, cauză pentru care au și fost dificultăți de executare a testamentului. Legat de ultimele luni din viața lui Dimitrie Cantemir, există un articol intitulat „Ultimele clipe”, în revista *Ficțiunea*, pe care îl puteți accesa.

Întrebarea 11: Cum l-ați descrie dumneavoastră, referindu-vă la o trăsătură cardinală de caracter?

Ștefan Lemny: Dacă ar fi să aleg o singură mare calitate a lui Cantemir, l-aș descrie ca pe un mare vizionar, care a privit foarte departe și a ridicat cultura română, așa cum era atunci, la un nivel cu totul superior. Imaginați-vă o mare bibliotecă în care am pune tot ce se scrisese în Țările Române până la Cantemir, bunăoară:

Psaltirea lui Dosoftei, *Biblia de la București*, *Învățăturile lui Neagoe Basarab*. Cât obținem? Un raft. Iar acum, avem, în paralel, un raft întreg numai cu Cantemir. El a reușit, deci, să scrie într-o viață cât se scrisese până atunci în întreaga cultură românească. A pus bazele culturii noastre moderne. Îl ca pe un mare vizionar care a făcut ceea ce a făcut din dragoste pentru cultura română și cea universală, cu marele scop de a înscrie cultura română în cultura unviersală.

Pr. Vasile Gavrilă: Apropo de acest aspect, sunt curios cum a fost receptată Istoria Imperiului Otoman de către otomani?

Ștefan Lemny: În sens esențial, putem spune că au apreciat-o. Au tradus-o în turcă, mai târziu și, bineînțeles, i-au iertat „trădarea” lui Cantemir, deoarece erau foarte mulți otomani

Cunoașterea la tinerețe

Ninel Ganea, filosof și publicist

Anii '90, în care mi-am petrecut mare parte din școală și liceu, nu au fost o perioadă de sărăcie excesivă, așa cum citești despre perioade crunte din istorie. Dar nu au fost nici o epocă de aur. Se mânca prost dimineața (multă margarină, brânză și ceai), dar binișor în rest, pentru că se gătea totul în casă. Nu erau bani de mâncat în oraș pe fugă. Cei mai mulți dintre noi ne îmbrăcam destul de modest, cu haine terne, sintetice, croite șui. Încălțările le foloseam la școală, la ieșit în oraș și, uneori, pe terenul de sport. Din fericire, nu existau telefoane, tablete și rețele sociale, iar calculatoarele abia își făcuseră apariția, însă se foloseau doar pentru jocuri. Ne uitam, bineînțeles, la televizor, dar aveam program și epoca „gândește liber” nu-și făcuse apariția încă.

Pentru mulți poate că asta însemna o plictiseală atotcuprinzătoare și o stare vecină cu nefericirea supremă. Nu era nici pe departe așa, ba dimpotrivă. Sărăcia nu ne afecta prea tare, deoarece nu o simțeam ca pe o cădere din rai, ci mai degrabă ca pe starea firească a lumii în care trăiam. Apăreau diferențe de venit și erau copii care în mod indiscutabil o duceau mai bine, dar nu cu mult mai bine, și oricum nu erau numeroși. Cei mai mulți o duceau rău (după standardele de astăzi) și nu

aveam nimic de obiectat la asta. Cât privește plictiseala, ea avea mai degrabă rolul de a ne forța să căutăm alternative pentru a ne petrece viața de copil cât mai plăcut cu putință. De aici tot felul de jocuri în fața blocului sau la școală, moștenite sau inventate. Mai apoi, când am ajuns la adolescență, am dat peste provocările vârstei în care bâzâcul de a ieși în evidență și-a spus cuvântul. Dorința de a te face plăcut, de a fi în centrul atenției și de a te impune în fața celorlalți părea rațiunea de a fi a omului pe pământ. Și cum, în ceea ce mă privește, finanțarea capriciilor nu intra în discuție (în bună măsură și pentru că am avut și am părinți cu capul pe umeri), trebuia să găsim alternative mai economicoase care să mă propulseze în ochii lumii.

Întâmplarea a făcut ca de mic cumva să-mi fi plăcut cărțile. Casa noastră avea o bibliotecă nu mică, poate un pic mai mare decât aveau pe atunci oamenii de condiția noastră. Cum făceam vizite aproape săptămânal la prietenii de familie (după cum vă spuneam nu aveam telefoane, unii nici măcar fixe, așa că toată lumea vorbea față în față) îmi puteam da ușor seama de asta. Mai important e că în aceste vizite se discuta de multe ori și despre romane sau cărți pe atunci la modă. Nu ne-

apărat capodopere, ci volume de succes. Discuția despre cărți era la fel de naturală pe cât e astăzi o discuție despre... telefoane. Însă nu doar părinții citeau și vorbeau despre cărți. În diversele cartiere pe unde am copilărit, chiar și copiii din familii muncitorești ajungeau la cărți importante pentru vârsta lor. La liceu, un prieten mai mare decât mine mi-a spus foarte clar și răspicat că dacă vreau să am trecere la fete trebuie să citesc, căci asta e condiția necesară, nu și suficientă, pentru a te descurca la capitolul acesta foarte important la tinerețe.

Pe scurt, dintr-o plăcere înăscută, din ceea ce am văzut în casă, din ceea ce discutau copiii de vârsta mea sau mai mari, din nevoia de a-mi umple timpul cu folos, din dorința de a mă face plăcut, am tot citit până când asta mi-a devenit un fel de a doua natură. Am ajuns la un moment dat chiar să-mi

dau pe cărți toți banii pe care puneam mâna și îl înțelegeam pe deplin pe Somerset Maugham care spunea că mai degrabă ar citi mersul trenurilor decât să nu citească nimic.

Ceea ce pe atunci era în bună măsură o plăcere aproape pură a căpătat cu timpul valențe folositoare în plan mai practic, în sensul în care lectura de dragul lecturii îmi îmbunătățea notele la școală, mă făcea să fiu văzut mai bine de profesori și îmi dădea o detașare temporară de lucrurile mai frivole care le fac viața chinuitoare tinerilor. Precumpănea plăcerea, slavă Domnului!

Privind înapoi, toate cărțile pe care le-am buchisit în anii aceia mi-au dat, alături de sprijinul neprețuit al părinților, rudimentele unui discernământ. Neavând aproape nici mentor, nici vreun maestru intelectual, mai toată cunoașterea despre lume mi-am dobândit-o din cărți. Nu era cea mai fericită situație, dar nici cea mai proastă. Și, după cum reiese dintr-o viziune a unui ucenic al Sfântului Paisie de la Neamț, „terfeloagele cele de cărți” îi pot pune uneori pe fugă și pe diavoli. La cărțile duhovnicești despre care e vorba în

ZoomZet

Rapsodie din pridvor

În mijlocul bătrânei României,
Era o casă plină de copii.
Acolo-am fost și eu, și sora mea,
Iar tabăra de vară ne-aștepta.
Acum, cu drag eu vă voi povesti,
Cu multe aventuri vă voi uimi.

A sosit o nouă zi:
O comoară vom găsi!
De ești iute și isteț,
Vei fi și descărăț.
Și primejdii de-ar veni,
Tu vei supraviețui!

Dacă nu te-ascunzi mai bine,
Apa vine peste tine.
Din pistoale și pahare,
Îl țintești pe fiecare!

Și n-a fost numai o dată
Lupta-n apa-nvolburată.
Runda doi e și mai și...
Cu furtunul, măi, copii!

Apoi, cu-n picior pe piatră
Și la brâu – sfoară rotată,
Urc pe râpă într-o clipă,
Stând pe-a vântului aripă.

În păduri de viețuiești,
Un cuptor să făurești!
Noi așa am și făcut
Cu modelele din lut.

Tot în codru-am construit
Adăpost acoperit
De lemn și cu frunze mari
Din copaci bătrâni și tari.

Iar pe munte dacă mergi,
Ca niște bărboși pribegi,
Cortul tu să știi să-l pui
Cu ciocan, sfoară și cui.

Noaptea la cer ne-am uitat,
Constelații am admirat,
Despre stele-am învățat
Și tot nu ne-am săturat!
Acum știm: suntem crâmpoie
Cu toți, din Calea Lactee!

Ilinca Topan, clasa a IV-a

ED-

Tabăra – Pridvorul cunoașterii

Ioan Gavrilă, clasa a IX-a

Vara este un anotimp plin de surprize și noutăți: întâlnești oameni noi și legi prietenii; trăiești și îți însușești noi experiențe. Toate acestea se transformă în amintiri și cunoștințe care, neîndoielnic, participă la creșterea și la dezvoltarea ta. Iar dacă ești curios și îndrăzneț și te încumeți să te aventurezi cu prietenii tăi pe poteci neumblate, pe coline falnice și prin păduri seculare, cu siguranță că cea mai potrivită destinație pentru exploratorul, artistul și jucăușul din tine este *Tabăra*.

Ca să o definim cât mai bine, putem afirma că *Tabăra* este, pe scurt, locul unde copilul crește, descoperă și se joacă, în îmbrățișarea naturii. În *Tabără*, ai posibilitatea să îți afli și să îți depășești limitele prin jocuri și activități inedite; poți lua parte la provocări care te vor ajuta să îți descoperi abilități și talente ascunse și să capeți încrederea pentru a le valorifica, astfel încât să te ajute mai târziu în viață; înveți ce înseamnă să fii responsabil și independent, întărindu-ți caracterul; ești încurajat să te detașezi de cotidianul obositor și împovărat, astfel încât să se nască în sufletul tău o dragoste deosebită pentru

natură. Toate acestea nu sunt deloc lipsite de entuziasm și de voie bună și, cel mai important, au loc în compania actualilor și a viitorilor prieteni, prin care nu doar că vei înțelege utilitatea și importanța spiritului de echipă, ci vei ajunge să pătrunzi în adâncul propriilor taine, cunoscându-i mai bine; și, cunoscându-i pe ei, te poți cunoaște și mai bine pe tine.

Pentru a fi și mai convingător, voi împărtăși din propria experiență câte ceva despre ce înseamnă această *Tabără*: în vara anului 2023, am participat la Tabăra de Vară de la Vrancea, organizată în cadrul LTSTI. În miezul lunii iulie, am ajuns, împreună cu alți colegi – mici și mari – și cu însoțitorii noștri, la campusul localizat în Poenile, sat ascuns între dealurile vrâncene. O curte mare, cu livadă și teren de sport se anunța a fi zona de desfășurare a activităților noastre pentru o săptămână întreagă. Dacă din prima zi, acomodându-ne și cunoscându-i pe ceilalți participanți, deja ne simțeam ca acasă și știam că vom regreta ziua plecării, rămânea încă necunoscut faptul că, la sfârșitul șederii noastre, vom fi niște persoane schimbate...

Zilele următoare ne-am regăsit într-o călătorie de recunoaștere a vestigiilor Țării Vrancei, precum Casa Memorială Alexandru Vlahuță, Mausoleul de la Mărășești, Cascada Putnei și Mănăstirea Lepșa. Admirând aceste locuri minunate, consider că nu este deloc o exagerare a lui Nicolae Steinhardt care afirma că „România este o anagramă pentru *om în Rai*”. Noi, românii, ar trebui să ne trezim din

amorțea și să nu mai încercăm să imităm aparenta fericire a altor popoare; trebuie să deschidem atât ochii minții, cât și pe cei ai sufletului și să privim cu extaz fiecare peisaj, să căutăm pacea fiecărei mănăstiri și să venerăm fiecare palmă de pământ, pentru care strămoșii noștri și-au dat viața și și-au vărsat sângele străjuindu-l și sfințindu-l. Dacă nu realizăm că însăși țara aceasta este un templu al jertfei și al iubirii, în curând ea va rămâne doar o amintire a vitejilor stinși demult! Astfel, fiorul simțit de fiecare dintre noi care și-a ridicat privirea și a încercat să privească atât cu ochii trupului, cât și cu cei ai sufletului la aceste sanctuare ale neamului a trezit fără îndoială inimile noastre de copii, încingându-le cu flacăra iubirii de patrie și de popor...

Iată, ne-am redescoperit spiritele aprinse de români, iar sarcina de a le întări, de a le dezvolta și de a le unifica într-un suflet mare a revenit unei suite de activități care ne-au îndemnat nu doar să ne antrenăm și să ne testăm abilitățile, ci și să descoperim altele noi. În timpul probelor de supraviețuire și a *Vânătorii de comori*, ne-au fost puse la încercare viteza și eficiența, însă, mult mai important, s-a dezvoltat coeziunea grupului și puterea comuniunii dintre noi. Era uimitor cum munca în echipă ușura fiecare sarcină și provocare, iar capacitatea noastră de a găsi soluții întrecea cu mult forța individuală a fiecăruia. Sfătuiți fiind să gândim *în afara cutiei*, descopeream utilitatea fiecărui obiect care ne-ar fi putut facilita munca și împodobi efortul; și, întrucât fiecare avea propriile idei, le puneam laolaltă și astfel rezultatul era unul neprevăzut și uluitor. De pe urma acestor probe, am înțeles importanța unui mod de lucru

organizat și valoarea concentrării și a calmului, indispensabile reușitei. Astfel, bucuria și satisfacția succesului ne îndemneau să accesăm la cât mai multe provocări, iar hotărârea de a da piept cu ele a dezvoltat în noi responsabilitatea, încrederea și puterea de adaptare a tânărului dârz și neînfricat!

În ciuda oboselii pe care o acumulaserăm pe parcursul zilei, simțeam nopțile senine la fel de vii și de grăitoare. Ridicând privirile, pătrundeam într-un tablou sacru și puțin înțeles pe care omul a încercat de la începuturi să îl coboare cât mai mult din lumea aceea îndepărtată și să îl apropie de firea sa pământeană. A încercat să strângă în mâini cât mai mult din lumina aceea străveche, adunând cu imaginația, fără să își dea seama, frânturi din istoria universului. Într-adevăr, tot ce privim pe cer nu sunt decât pelicule ale trecutului, mărturii ce au ajuns până la noi ale unor corpuri care poate chiar s-au stins. Cât de fascinant... doar privești la *schitele* cerului și devii *un călător în timp*...

Pe bună dreptate, o *Tabără* ca aceasta poate fi socotită un adevărat izvor al cunoașterii, întrucât fiecare zi ne-a întâmpinat nu doar cu noutăți și cu provocări, ci ne-a îndemnat să apreciem și să iubim minunile din jurul nostru, pătrunzând în tainele acestora! Un cer înstelat sau un răsărit ori un apus de soare, contemplate între dealuri și păduri, din văi adânci cu ape curgătoare, coboară și se așază în inima tânără și încă neîntinată a copilului, ca în palmele făcute căuș pentru a lua din apa

cristalină ce curge la izvor, pentru a o sorbi și a-și potoli setea de cunoaștere. Am descoperit, ne-am jucat, am supraviețuit și am râs; am primit cu atâta dor îmbrățișarea caldă a naturii,

Zile pline, nopți se—

Tabăra nu este despre trecut, este despre prezent, este despre clipa de acum. Despre cântec, apusuri și stele. Și mai ales despre faptul că le trăim împreună. Tabăra ne adună pe toți, de la mic la mare, și ne reamintește ce avem în comun. Cel mai important scop al taberei este acela de a ne ajuta să nu ne mai percepem unii pe alții ca simpli colegi, ci ca adevărați prieteni. Tabăra este prilejul de a descoperi ce înseamnă prietenia. Prietenia ne cuprinde pe toți și ne acoperă cu înțeleșurile ei: empatia, grija și dragostea față de aproapele, trăirea prezentului, bucuria secunde. Tabăra ca leagăn al prieteniei este spațiul unde aflăm ce înseamnă solidaritatea, curajul, speranța și bucuria. Și, încetul cu încetul, de la un an la altul, din copii, devenim, împreună, oameni în toată puterea cuvântului!

Catinca Șoimulescu,
clasa a VII-a

Jurnal de tabără

Sofia Gheorghe,
clasa a VIII-a

Ziua întâi

Într-o dimineață însorită de august, hurelul autocarului care ne purta către un mic colț de rai, situat în județul Vrancea, comuna Gura Calitei, abia mai răzbătea prin zumzetul nostru vesel. Eram cei mai bucuroși copii! Ne îndreptam spre locul ce urma să devină, pentru noi, un adevărat leagăn al veseliei, pe parcursul săptămânii următoare.

Revederea cu colegii și cu profesorii a fost un moment plin de emoție și entuziasm. Drumul a fost lin, iar atmosfera caldă ne-a făcut să uităm cu totul de trecerea timpului. Odată ajunși, ne-a întâmpinat verdele crud al copacilor bogați, scăldați în razele aurii ale soarelui.

Am fost cazați în camere și am savurat deliciile preparate de doamna bucătăreasă, însă nu mai înainte de a ne ruga.

Seara, am adormit de cum ne-am așe-

Bătaia cu apă

În a doua zi de tabără, am început să descoperim tainele pe care târâmul fascinant al campusului le ascundea. Alături de colegii de tabără, am jucat volei pe terenul special amenajat.

Fiind istoviți de atâta efort, ne-am odihnit un pic, apoi am jucat cărți, am desenat și ne-am întins în paturile confortabile.

În scurtă vreme, am primit o veste ce ne-a bucurat foarte mult: urma mult așteptata bătaie cu apă! Am coborât în curte, unde râsetele copiilor umpleau aerul înmiresmat al după-amiezii. Ajutați de domnul Marin, care ne asigura „alimentarea” cu „combustibil”, am avut parte de o distracție pe cinste, la jocul nostru luând parte chiar și domnul diriginte! Am simțit că re trăiesc zilele toride de vară din primii ani ai copilăriei, pe care mi le petreceam la țară, unde eu și sora mea ne stropeam adesea cu apă pentru a alunga arșița...

După jocul nostru „acvatic” și antrenant, la sfârșitul zilei, ne-am bucurat de aerul umed și răcoros al serii și de o noapte cu somn adânc și odihnitor.

Excursia

Ne-am trezit cu obrajii dezmiardați de razele sfioase ale soarelui care pătrunseseră în camera noastră prin ferestrele mari și scăldau totul împrejur. Astăzi urma să mergem în excursie.

Ne-am urcat în autocar și am pornit spre Casa Memorială „Alexandru Vlahuță”, un loc încărcat de istorie, unde am aflat o mulțime de informații interesante despre acest scriitor român. Ne-am continuat apoi drumul și am mers spre cascada Putnei, un loc plin de liniște, cu un peisaj rupt parcă din *România pitorească*... Păsările ciripeau în coroanele dese ale copacilor, ale căror ramuri se clătinau ușor în adierea vântului. Următorul popas a fost la cascadele Tișitei, unde susurul apei ne-a încântat auzul și am putut admira în voie privilegiștea mirifică.

Schimbarea la Față

Astăzi, în zi de sărbătoare, de praznicul Schimbării la Față a Domnului, am fost la biserică, unde ne-am unit în rugăciune și cântare, sub calda îndrumare a domnului nostru diriginte, Cristian Nica. După slujbă ne-am odihnit, după-amiaza ne-am petrecut-o în curte, iar seara am avut o sesiune de *karaoke* – activitate foarte distractivă, care pentru mine a reprezentat un moment-cheie al taberei.

Lecția de astronomie

Astăzi, cerul plumburiu încărcat de nori ca vata de zahăr a plâns neconținut cu lacrimi mărunte. Activitățile s-au desfășurat, deci, la interior, în mansardă.

Prin fereastra deschisă, aerul proaspăt pătrundea din belșug în încăperea animată de glasurile și râsetele noastre. Am învățat dansuri populare ca sârba, Dansul Îngerilor sau hora am pictat, ne-am uitat la filme și am avut un atelier de improvizație teatrală. A avut loc și un alt moment artistic – Seara Talentelor, unde ne-am delectat cu numere de magie, de dans, de cântec și cu o scenetă foarte amuzantă.

Mai târziu, călăuziți de domnul profesor de fizică, părintele Adrian Sima, am descoperit tainele cerului înstelat și am învățat numele constelațiilor sub bolta uriașă, acum senină, plină de stele strălucitoare, care păreau că dansează pe cerul nopții de vară. Cred că a fost primul moment din viața mea când am conștientizat mai cu adevărat măreția Universului în care ne aflăm și infimitatea noastră, a oamenilor, în raport cu ea – un gând copleșitor.

Supraviețuirea

Astăzi a fost o zi cu adevărat specială! Am participat la un curs de supraviețuire.

În prima parte a zilei, am învățat să escaladăm un munte. Îndrumați de un instructor specialist în tehnici de supraviețuire, am început escaladarea, folosindu-ne de un ham și bazându-ne pe propria forță fizică. Pentru mine, momentul a fost unul destul de tensionat: auzindu-i pe colegii mei care, la coborâre, spuneau cât de greu le-a fost, am început să am emoții, gândindu-mă că nu voi reuși. Colegii mei m-au încurajat, însă, și, cu ajutorul lor, am biruit și eu!

După masa de prânz, a urmat a doua lecție de supraviețuire: am mers în pădure, unde a trebuit să construim un cuptor din orice materiale puteam găsi în jurul nostru, iar, mai apoi, să și gătim o mămăligă folosind cuptorul făcut de noi! A fost o activitate care ne-a stimulat mult imaginația și creativitatea pentru că ne-a obligat să fim foarte atenți la ceea ce vedeam în jurul nostru și să ne gândim la întrebările

pe care le-am putea da fiecărui lucru. A fost și o lecție de viață: simt că am învățat să privesc altfel natura și să mă raportez cu mai multă băgare de seamă la fiecare părticică din ea. În plus, am și mâncat din mămăliga preparată de noi – o masă pe care, cu siguranță, n-am s-o uit prea curând!

Mic exercițiu de cunoaștere a aproapelui

Ana Nicolae și Maria Munteanu,
clasa a VI-a A

Zărnești... Păduri aurite, foșni-
toare, munți înșirați ca niște
mărgel pe ața timpului, cerul
albastru, senin și, din loc în loc, țesătura nori-
lor albi, pufoși...

Cu ghiozdanele în spate și cu voioșie-n
suflete, urcăm în tren, nerăbdători să ajungem
la destinația descrisă mai sus. De la gară, ne
îndreptăm spre cabana cocoțată pe vârful unui
delușor, la poalele munților. Știm deja că ne
așteaptă o aventură de neuitat.

Fiecare activitate la care am participat
ascundea câte o comoară: toate fuseseră gân-
dite anume ca să ne provoace să descoperim
în noi înșine calități și abilități pe care nu le
conștientizaserăm până atunci.

La trasul cu arcul, ne-am exersat ca-
pacitatea de concentrare și de a răspunde
adecvat la comenzi, pentru a ne putea păstra
postura corporală corectă și a trage la țintă.

La mersul pe bicicletă, deși n-am reușit
să terminăm traseul, ne-am exersat empatia:
miza cea mai importantă a fost să nu lăsăm pe
nimeni în urmă, desprins de grup.

Exercițiul de cățărare pe panou ne-a
pus la încercare forța și curajul și a reprezentat
o lecție de viață în miniatură: am învățat că
orice efort, mic sau mare, și orice sacrificiu
sunt răsplătite până la urmă. Odată ajunși în
vârful panoului, ne-am delectat cu priveliștea
de o rară frumusețe – munții falnici și dealuri-
le împodobite cu păduri aurii – și am savurat
bucuria și împlinirea de a ne vedea efortul în-
cununoscut cu succes.

Poate că abilitatea cea mai importantă
pe care ne-am exersat-o a fost capacitatea de a
ne coordona și armoniza unii cu ceilalți pentru
a lucra eficient în echipă. Pe parcursul fiecărei
activități am învățat să îl susținem mai mult pe
cel de lângă noi, cu atenție și înțelegere sporite.

Aventura s-a încheiat cu un uriaș foc
de tabără sub cerul înstelat și cu participarea
de a doua zi la Sfânta Liturghie. Ne-a fost greu
să ne desprindem de locurile minunate în care
creaserăm, deja, atâtea amintiri de neuitat!
Totuși, drumul înapoi spre București a fost
plin de veselie pentru că și „tolba” inimii ne
era acum plină de întâmplări frumoase pe care
abia așteptam să le povestim celor dragi.

Teodora Păuna, clasa

Un amurg catifelat
învăluie tabăra de
la Vrancea. Peste
puțin timp, stelele răsar deasupra
noastră, privindu-ne timid din
înaltul lor nepătruns. Cine-ar putea
să le înțeleagă tainele?

Este cineva chiar aici,
aproape, asamblându-și telescopul
pe peluză. Copiii îl cunosc drept
„părintele de fizică” și unii sunt
surprinși să îl vadă acum în fața
noastră, gata să ne călăuzească în
spațiul cosmic. Toți așteaptă cu
încordare, nemișcați în liniștea pro-
fundă a nopții. Nici măcar cei mici
nu se mai îndură să plece la culca-
re. Părintele ne descrie harta ceru-
lui, cu unghiuri și coordonate. La
fel ca Pământul nostru, și sfera ce-
rească are doi poli și linii imaginare
care o împart în emisfere. Longitu-
dinea și latitudinea se proiectează
în plan sideral sub denumirile de
ascensie dreaptă și declinație, două
distanțe măsurate tot în grade, mi-
nute și secunde. Într-o afirmație
simplă și pătrunzătoare, adevărul
biblic se întrepătrunde cu adevărul
științific: „Pământul se aseamănă
cu Cerul.” Ambele dimensiuni, cea
telurică și cea astrală, au fost desă-
vârșit create în cea dintâi zi a Ge-
nezei. Acum ne uităm fascinați la
perfecțiunea Cerului: cu răsuflarea
țaiată, putem vedea cum granițele

*Calea Lactee abia ghicită se pierde
scrisă în noapte fierbinte și calmă,
ca linia vieții runic săpată
într-o imensă zăbavnică palmă.
Lucian Blaga – Hotar (1933)*

orizontului cunoscut se largesc, dimensiunile
explodează, sutele de kilometri devin miliarde
și chiar ani-lumină.

„Vedeți steaua aceea mică de acolo?”,
întreabă părintele, arătând cu mâna pe deasu-
pra noastră. Toate privirile scrutează cerul cu
atenție, vânzând steaua cu pricina. „O vedeți?”
Liniște. Nimeni nu spune nimic. Oare chiar
să o vadă toată lumea, în afară de mine? Răs-
pund șovăitor: „Eu nu...” Părintele zâmbește. Și
are dreptate. Ca să vezi o stea aproape stinsă,
nu trebuie să te uiți doar într-un punct fix,
privind țintă la corpul ceresc pe care speri să
îl observi. Celulele responsabile cu vederea
nocturnă, numite și celule cu bastonaș, se află
pe marginea retinei, așa că noi înregistrăm
imaginea stelelor decalată față de poziția lor
reală. „Acum o vedeți?”, întreabă părintele încă
o dată. „Da!” îi răspunde un cor de glasuri en-
tuziaste. Ce înșelătoare sunt aparențele! Până
și înfățișarea stelelor este o iluzie. Prezentul
lor este diferit de prezentul nostru. Ființa uma-

Elisabeta Ursescu, clasa a VII-a

nă, prin condiția ei limitată, nu va putea vedea niciodată, în această viață, Cerul așa cum este el, ci așa cum a fost acum câteva mii de ani. O constatare ce ar putea reteză chiar și elanul celui mai ambițios cercetător...

Și totuși, constelațiile sunt aceleași dintotdeauna. Dovadă stau numele lor inspirate din miturile și legendele Antichității. Uite-l pe Hercule cum privește spre noi din gloria lui neștirbită, așa cum a privit și spre domnul Newton, prin telescopul revoluționar inventat de celebrul mare fizician.

Telescop newtonian

Newton concepe și definește în 1688 primul telescop reflector funcțional. Obiectivul este constituit dintr-o oglindă

Am remarcat deja Carul Mic și Carul Mare, cele două constelații orientate în sens opus, printre care se unduiește corpul răsucit al Dragonului. Palidă, retrasă, în formă de W, gruparea Casiopeea se rotește în jurul Stelei Polare, care pare să nu își schimbe niciodată poziția: întotdeauna la nord, ridicându-se la 45 de grade înălțime față de orizont, ceea ce coincide cu latitudinea României. Nu chiar așa de cunoscute sunt stelele ce alcătuiesc triunghiul de vară: Vega, Altair și Deneb – coada Lebedei, ce se îndreaptă în zborul său veșnic către sud.

„Acoperiți lumina felinarelor cu mâna

și uitați-vă spre sud”, aud așa, ca prin vis. „Haideți, o să vedeți că merită”, adaugă părintele, văzând că oboseala începea să își spună cuvântul asupra noastră. Hotărâtă să nu țin seama de ea, m-am conformat. Și atunci, pentru prima oară în viață, am văzut Calea Lactee, în deplinătatea măreției sale. Un nor incandescent, o aglomerare haotică de nuanțe violet și indigo, presărată cu praf de stele pe fundalul tainic al nopții. O văd atât de covârșitoare, încât pentru o clipă mă face să mă simt microscopică, neimportantă, doar un punct mișcător într-o lume fără de sfârșit. Ce sunt problemele noastre lumești pe lângă enigmele uriașe ce stau nedelegate, acolo sus, departe, în această galaxie și dincolo de ea? Niște puncte neînsemnate, doar atât...

Este ceva fabulos: să fie așa de multe și așa de bine orânduite...

Calea Lactee

Calea Lactee este galaxia care include Sistemul nostru Solar. Numele ei face referire la modul în care galaxia este văzută de pe Pământ: ca o bandă difuză de lumină alburie pe cerul nopții, alcătuită din stele care nu se disting individual cu ochiul liber. Denumirea de „Calea Lactee” provine din latinescul *via lactea* și din grecescul *γαλαξίας κύκλος*, care înseamnă „cerc lăptos”. De pe Pământ, Calea Lactee se vede ca o bandă, deoarece structura ei în formă de disc este percepută din interior (așadar, noi, fiind în interior, vedem doar un segment

Cântec pentru România mea

Elevii de la LTSTI se pregătesc să întâmpine ziua de 1 Decembrie așa cum știu mai bine – cu bucurie și solemnitate deopotrivă, în spiritul excelenței și al dăruirii: corul LTSTI aduce prinos de cântare patriei și neamului pe care, iată, și copiii din ziua de azi însetează să le descopere, să le cunoască și să le iubească. Într-o dimineață înnoată și foarte rece de noiembrie, membrii corului, sub îndrumarea domnului profesor și dirijor Cristian Nica, se adună la Protoieria Sectorului 3 pentru repetiții. Nici temperaturile scăzute, nici efortul susținut nu-i descurajează pe cântăreți. După trei ceasuri, la Hanul Gabroveni din strada Lipscani, copiii sunt gata să înceapă înregistrările audio-video ale repertoriului de cântece dedicate Zilei Naționale a României. Versurile lui Radu Gyr s-au făcut stihiri de psalm și se înalță din piepturi tinere, din voci curate, fragede ca adevărul – sângele martirilor nu s-a vărsat zadarnic. Iată că și azi, când „neamul nostru prăznuiește zi de înălțare și nădejde”, pământul țării, plin de moaște

și de mirul jertfei, e încă reavăn – copiii noștri știu că „au o țară” ca nicio alta, au România lor „de dor”, de rod bogat și de neînfricare. Pe negândite, furați de cântec, după ore îndelungate de exercițiu și silință, par preschimbați în Feți-Frumoși și în Ilene Cosânzene și își încu-

Ana Boboc, cls a ZZ-a

nunează osteneala cu o suită de tropare închinată Sfinților Români.

Cu ale lor sfinte rugăciuni nădăjduim, așadar, ca de ziua țării noastre să-i bucurăm pe toți românii cu luminoasă cântare și veste de nădejde: copiii României nu și-au uitat istoria. Va răsună, din inimile lor, și mâine „clopotul lung, de înviere” și pururea aducere aminte.

„Craiul Nou” răsare peste veacuri și la LTSTI

În data de 14 octombrie 2023, elevii clasei I B, sub îndrumarea doamnei învățător Ozana Birău, au marcat în mod deosebit împlinirea a

170 de ani de la nașterea marelui compozitor Ciprian Porumbescu, personalitatea tutelară a clasei lor.

Întrebați ce cunosc despre „Craiul Nou”, atât în sens propriu, cât și figurat, copiii n-au ezitat în a-și etala cunoștințele dobândite până atunci: audiaseră, firește, și nu doar o dată, bine-cunoscuta operetă, știau libretul și, desigur, știau cu toții cum arată luna nouă și ce simbolizează ea în mitologia populară românească.

Cu ocazia zilei de naștere a lui Ciprian Porumbescu, s-au bucurat mult să dobândească informații noi și importante: originea versurilor care stau la baza operetei „Crai Nou”, și anume poezia omonimă a lui Vasile Alecsandri. Au lecturat-o împreună cu doamna învățătoare, apoi au participat, cu toții, la o sesiune de întrebări și răspunsuri scurte, de cultură generală, despre viața și activitatea compozitorului mult îndrăgit a cărui aniversare au sărbătorit-o.

Cu bucurie consemnăm, așadar, că și peste mai bine de un veac și jumătate, lumina valorilor autentice și profunde ale culturii românești continuă să strălucească în mijlocul

noilor generații: răsare „Crai Nou” și astăzi peste românii de mâine.

LTSTI în Aula Magna a Academiei Române

Cu ocazia împlinirii a 350 de ani de la nașterea lui Dimitrie Cantemir, pe data de 7 noiembrie 2023, în cadrul Academiei Române, a avut loc Conferința Internațională *Dimitrie Cantemir*, la care au avut onoarea să participe și o parte din elevii liceului nostru (colectivul clasei a IX-a) însoțiți de cadre didactice și de părintele Vasile Gavrila.

În cadrul Conferinței au luat cuvântul, alături de Președintele Academiei Române, Ioan-Aurel Pop, și alți distinși vorbitori din varii domenii, precum Rectorul Universității de Stat din Republica Moldova sau Ștefan Lemny, cel mai mare specialist în viața și opera lui Dimitrie Cantemir, la momentul actual. Prezența tinerilor reprezentanți ai Liceului nostru nu doar că n-a trecut neobservată, ci s-a remarcat în mod deosebit. Elevii nu sunt, firește, o prezență obișnuită în cadrul Academiei. Ce impresie aparte trebuie să fi produs, așadar, elevii noștri – în uniformă tricoloră,

vibranți, pătrunși de solemnitatea momentului și animați de un autentic interes pentru Dimitrie Cantemir, personalitatea tutelară a clasei lor.

S-au integrat perfect, și nu doar în context, ci și în formula de adresare a fiecărui vorbitor de la tribună. Cu o reală bucurie, toți cei care au luat cuvântul și-au început discursul adresându-se nu doar somităților prezente, ci și „dragilor elevi”, tinerii pe care unul dintre conferențieri i-a numit „cartea noastră de vizită pentru ziua de mâine”. Discursul general despre valoarea inestimabilă a lui Dimitrie Cantemir a pus accentul pe spirit ca valoare obligatorie ce trebuie cultivată la superlativ astăzi, într-o lume în care tehnologia pare să ne conducă spre extincție. Totodată, a fost evidențiată, fără echivoc, temelia eminamente creștină pe care și-a clădit acest uriaș om de cultură întreaga operă.

Onoare, bucurie, o „carte de vizită” și o nădejde vie într-un viitor care poate fi și altfel – astfel am putea rezuma efectul prezenței elevilor LTSTI în Aula Magna a Academiei Române.

Ioana-Miruna Kamata, profesor de engleză

Vânătoarea de comori

Excursia la Muzeul de Artă s-a dovedit a fi o cale ușoară și plăcută de a învăța lucruri noi. Odată ajunși la Muzeu, am participat, împreună cu colegii de clasă, la un concurs inedit: o „vânătoare” de tablouri, în care misiunea noastră a fost să găsim diferite opere de artă, folosindu-ne de anumite coordonate – autor,

Descoperind muzica lui Cantemir – La porțile Orientului

Petru Cătană-Negreanu,
clasa a XII-a

Un eveniment muzical devine interesant și atrăgător fie și numai prin faptul că știi că se va desfășura la Opera Națională. Instantaneu, te gândești la un standard ridicat al calității repertoriului și a interpretării. Iar dacă repertoriul și interpretii reprezintă niște „necunoscute”, curiozitatea sporește și mai mult: vei participa la o demonstrație inedită a „noului”, un „nou” cu atât mai special prin natura sa paradoxală, cu cât s-a ivit pe lume cu peste trei secole în urmă...

Într-o seară de început de noiembrie am pătruns entuziasmat în forfota unui public neașteptat de numeros. Toți spectatorii se grăbeau să-și găsească locul, iar în aer plutea nerăbdarea. Programul de sală al spectacolului-concert, cu o grafică deosebită și un conținut bogat, ne-a pus imediat în temă –

Dimitrie Cantemir – Romanian Sound of the Orient – și ni i-a anunțat pe interpreți: Ansamblul Cameral de Muzică Veche „Anton Pann”.

În introducere, Constantin Răileanu, coordonatorul Ansamblului, a prezentat creațiile muzicale ce urmau a fi interpretate, instrumentele – cu totul neobișnuite și fascinante, mai cu seamă pentru segmentul tânăr din publicul spectator – și, firește, pe muzicieni – profesioniști de talie înaltă, alcătuind un adevărat mozaic intercultural de măiestrie, sensibilitate și virtuozitate: din România, Turcia, Grecia, Macedonia și Liban, interpreții s-au ridicat la înălțimea așteptărilor și chiar le-au depășit.

Pe parcursul concertului au fost interpretate șapte compoziții muzicale ale lui Dimitrie Cantemir, cuprinse în excepționalul tratat de muzică al marelui erudit, *Cartea științei*

muzicii după felul literelor (1704). Puțini știu – și de aceea tot mai mulți trebuie să afle! – că voievodul moldovean cu o domnie foarte scurtă, cunoscut, mai degrabă, ca istoric și om de literă, a fost, de fapt, un mare muzician și compozitor, maestru interpret al instrumentelor orientale tambur și nei. În tratatul sus-amintit, a sistematizat cele mai reprezentative creații muzicale din epoca sa, dintre care 354 de compoziții i-au aparținut chiar lui.

Pentru ca epoca lui Cantemir și atmosfera Constantinopolului de atunci să prindă încă și mai multă viață pentru ascultători și pentru a stimula expresia artistică a fiecăreia dintre piesele interpretate, încercându-le de trăire personală, concertul a inclus aducerea în scenă a unui povestitor, nimeni altul decât însuși autorul creațiilor:

Dimitrie Cantemir a fost „prezent” în fața noastră prin intermediul unei holograme mai întâi, iar, mai apoi, în interpretarea actorului Silviu Man.

Ascultând, simțeam cum mă cufund în adâncul timpului, al unei istorii extraordinare și vii, al unei secvențe de timp atât de actuale, de fapt, și, din păcate, atât de puțin cunoscute de către generația mea. De ce nu cunosc și nu ascultă tinerii din ziua de azi muzică orientală autentică? Această muzică reprezintă bogăția incomensurabilă a culturii ce stă la temelia devenirii noastre, un popor care, iată, l-a odrăslit pe Cantemir. În sensibilitatea și capacitatea creatoare a românilor, a noastră, cei de azi și românii de mâine, stă adunată, de fapt, o moștenire străveche ce trebuie cultivată și transmisă mai departe generațiilor următoare.

Muzica lui Dimitrie Cantemir, în interpretarea Ansamblului „Anton Pann”, a fost scânteia ce a aprins dorința de a ne cunoaște trecutul pentru a ne defini prezentul și a ne proiecta viitorul.

Lumina faptei din lumina cuvântului

– cronică –

Lidia Stăniloae (1933–2017) a fost fiica părintelui Dumitru Stăniloae și a soției acestuia, Maria Stăniloae. Fizician de profesie, dar și autoare de literatură, Lidia Stăniloae își dorește să ofere posterității și un portret personal, profund autentic, al tatălui său, printre altele pentru a îndrepta o parte din concepțiile eronate care se propagaseră de-a lungul timpului cu privire la personalitatea marelui teolog. Astfel, *Lumina faptei din lumina cuvântului* apare în anul 2000 la editura Humanitas și se bucură de un mare succes, fiind reeditat în 2023.

Lidia Stăniloae împărtășește cititorului o mulțime de evenimente din trecutul personal, trăite alături de familie. Părintele Dumitru Stăniloae apare, din descrierile ei, ca un soț exemplar, un tată iubitor și un om de o extraordinară forță interioară, care depășește cu demnitate și credință neclintită în Dumnezeu toate vicisitudinile vieții.

Autoarea oferă informații esențiale pentru cunoașterea vieții celui mai important teolog român al secolului al XX-lea. Născut în satul Vlădeni, județul Brașov, părintele urmează Facultatea de Teologie din Cernăuți. Studiază apoi în Grecia, Germania, Franța și Serbia. Aflăm că anul petrecut la Atena, în care părintele a citit Scrierile Sfinților Părinți, a influențat în mod esențial activitatea lui viitoare, respectiv scrierea *Filocaliei*.

Întâmplările petrecute înainte de al Doilea Război Mondial, interacțiunea familiei Stăniloae cu personalitățile vremii, în perioada când locuiau la Sibiu, evidențiază modalitățile în care părintele Dumitru Stăniloae a influențat viețile celor care au avut șansa de a-l cunoaște.

În relatările sale, Lidia Stăniloae adoptă deseori un ton critic, chiar de revoltă, la adresa mai multor persoane, care au diseminat informații inexacte sau eronate despre viața și activitatea părintelui Stăniloae.

Existența liniștită a familiei Stăniloae se încheie atunci când regimul comunist se instaurează la conducerea țării, iar părintele este obligat să demisioneze din funcția de lector și să se mute la București. Privește neputincios și îngrijorat la arestarea și condamnarea multor personalități ale vremii: profesori, medici, preoți. Cu încredere în Dumnezeu, nu se lasă, însă, copleșit de tristețile evenimente. Îngrădirea activității Bisericii și excluderea Facultății de Teologie din cadrul Universității din București au afectat profund, la nivel intelectual, psihologic și spiritual studenții, profesorii și, firește, preoții. În mijlocul acestui tumult, părintele Dumitru Stăniloae a rămas un îndrumător spiritual pentru oameni, însuflându-le încredere în pofida dificultăților foarte mari prin care treceau cu toții, a rămas un adevărat mentor pentru studenții săi și a continuat să scrie și să traducă.

Trădat de colegi, denigrat și batjocorit, umilit, plagiat de discipoli, dezamăgit de toți, părintele Dumitru Stăniloae nu-și pierde demnitatea și conduita morală. Iubirea și încrederea în semenii lui i-au provocat, în repetate rânduri, suferință, dar el a continuat să se raporteze, permanent, la toți din jur, ca la fiii cei iubiți ai Domnului.

Perioada arestării, a condamnării nedrept și a detenției, care a durat 5 ani, a părintelui Dumitru Stăniloae este relatată cu pro-

fundă durere de către fiica acestuia.

Văzut prin ochii fiicei sale, marele teolog Dumitru Stăniloae rămâne în memoria și în inima cititorilor așa cum, de bună seamă, trebuie să fi fost în realitate: un adevărat iubitor de frumos și de oameni, smerit și milostiv, model de demnitate, credință și virtute, reper cert pentru toate generațiile viitoare, în pofida vicisitudinilor oricărei epoci pe care neamul românesc și creștinesc o va avea de traversat.

Alexia Ieremie, clasa a VII-a B

Consider că ceea ce impresionează cel mai profund la această carte este faptul că ea nu constituie doar o biografie inedită a părintelui Dumitru Stăniloae, ci și o veritabilă „carte de învățătură” în sens creștinesc, întrucât viața lui Dumitru Stăniloae poate fi socotită o adevărată pildă de viațuire creștină. Așa se justifică, putem spune, și titlul, *Lumina faptei din lumina cu-*

vântului – lumina este manifestarea care dă la iveală întreaga realitate.

În cazul părintelui Stăniloae, modalitatea principală pe care a ales-o pentru a răspândi lumina cunoașterii a fost cuvântul. El a ales să fie, în mod esențial, autor de scrieri teologice. Prin provocările pe care viața i le-a pus dinainte, însă, părintele Dumitru Stăniloae a răspândit din belșug lumină și din faptele sale. A trăit aievea, a realizat prin fapte conținuturile teologice și duhovnicești din scrierile și traduceriile sale. Lumina faptei și lumina cuvântului se dovedesc a avea, deci, una și aceeași sursă: pe Hristos, Lumina lumii; aceeași lumină care iradia permanent, după cum relatează fiica acestuia, din însăși persoana părintelui Dumitru; căldura, dragostea și atmosfera duhovnicească pe care o resimțeau toți cei care au avut șansa de a interacționa cu el; aceeași lumină în care Lidia a crescut și pe care a simțit-o întreaga viață ca pe un scut de apărare în fața răului și a durerii.

Lumina faptei din lumina cuvântului este, așadar, un exercițiu literar de excepție, care nu trebuie să lipsească din bibliografia niciunui cititor creștin, cel puțin. O recomand, de fapt, oricui dorește să realizeze o incursiune

Tineretea oricui este un vis

Maria Panait, clasa a IX-a

„El credea (...) în viitorul care, cu fiecare an, se depărtează tot mai mult de noi. Nu realizăm asta pe-atunci, dar ce conta? Măine aveam să alergăm și mai repede, să deschidem și mai larg brațele.” – F. Scott Fitzgerald, *Marele Gatsby*

Am așteptat cu toții acest moment, încă de când a fost anunțat, sau poate chiar mai dinainte. Balul Bobocilor n-avea să fie, pentru noi, doar o simplă petrecere, ci un eveniment de neuitat, urarea caldă de *bun-venit* în viața de licean. Conceput, în general, ca prilej de recreere și distracție, Balul Bobocilor din cadrul LTSTI s-a transformat, însă, într-un adevărat eveniment cultural-artistic, plin de provocări și experiențe deosebite.

Alegerea tematicii Balului ne-a pus, inițial, în încurcătură, iar decizia finală a reprezentat o adevărată provocare pentru creativitatea noastră. Totuși, ne-a fost evident că anume acest aspect particular al Balului nostru – tematica interbelică – urma să-l transforme într-un eveniment cu totul special.

Și iată că a sosit și seara mult-așteptată! Invitații erau plini de

entuziasm. M-am bucurat să-mi văd colegii atât de veseli și de frumoși! Priveliștea era una cu adevărat specială. Toți liceenii noștri, alături de domnii și doamnele profesori au fost transpuși în atmosfera vibrantă a anilor 1920–1930, într-o seară dedicată frumuseții și eleganței, și, prin excelență, tinereții. Evenimentul a adus în prim-plan arta, cultura și moda fascinantei perioade interbelice, în contextul unei seri pline de bucurie, petrecută cu sens și voie bună. Tinerele domnișoare au strălucit în rochii elegante cu franjuri, dantelă și paiete, în timp ce tinerii domni au ales costume cu croială impecabilă și pălării, completând cu eleganță imaginea epocii.

Pregătit cu multă dedicare, programul artistic a fost, indiscutabil, punctul culminant al Balului. Clasele a IX-a și a X-a au delectat publicul spectator printr-un moment de dans

charleston, stârnind entuziasmul general prin dinamică și printr-o explozie de culoare. Patru elevi au susținut, apoi, momente muzicale de excepție, interpretând piese îndrăgite din epocă, precum *Bella Ciao* sau *Que sera, sera* și iscând valuri de aplauze. La rândul meu, am avut ocazia de a interpreta la pian o piesă jazz, *Moonlight Serenade*, a compozitorului american Glenn Miller. Furată cu totul de emoția interpretării, nu am conștientizat impresia produsă auditoriului. Pentru mine, însă, momentul rămâne unul deosebit: am simțit că mi se oferă prilejul de a le dăruii colegilor și profesorilor mei o frântură din frumusețea muzicii interbelice, tradusă prin simțirea sufletului meu. Ca un făcut, o lună aproape plină s-a ivit atunci pe cerul nopții – decorul perfect pentru seara noastră.

În continuare, participanții s-au bucurat de bucatele rafinate, atmosfera fiind întreținută de doi artiști de excepție, Sorina Rotaru și Alex Olteanu, care au interpretat strălucit mai multe piese muzicale de epocă. Ambianța creată prin mo-

mente de muzică *live* a conferit nota distinctivă de personalitate evenimentului.

După cină, elevii au fost provocați de cadrele didactice la un concurs de „ghicitori interbelice” legate de personalități ale vremii, în cadrul căruia colegii mei și-au demonstrat cunoștințele de cultură generală – așa zice, neașteptat de vaste! Deși concursul a fost o surpriză, provocarea a fost una deosebit de plăcută și antrenantă, conferind un plus de dinamism serii noastre speciale.

În cele din urmă, am ajuns la punctul culminant al Balului: tăierea tortului, moment prin care am celebrat intrarea noastră, a ele-

vilor de clasa a IX-a, în noua etapă a vieții de licean. După clipa solemnă, încărcată de emoție, toasturile ținute de către președinții claselor au destins atmosfera, iar petrecerea a continuat în aceeași notă luminoasă.

Balul Bobocilor LTSTI 2023, cu tematica specială dedicată perioadei interbelice, a reprezentat o incursiune memorabilă în istoria

și cultura unei epoci strălucitoare, dovedind încă o dată că frumusețea, eleganța și cultura nu se demodează niciodată. Ne-am reunit, alături de dragii noștri profesori, într-un eveniment cu totul aparte despre care, personal, simt că va rămâne în amintirea tuturor întocmai ca un vis frumos. N-a lipsit nimic din farmecul viselor de neuitat: dansul, luna, emoția,

INTERBELIC

Lucia Crăciun, profesor de istorie

Curiozități mici despre lucruri mari

Poată că nicio o epocă din istoria recentă a țării nu a stârnit atât de multă fascinație ca perioada interbelică, fiind deopotrivă elogiată, adulată, dar și blamată și mistificată.

Cert este că, după încheierea Marelui Război, pe harta Europei apărea nu un stat nou – România avându-și de mult un loc respectat între statele continentului –, ci o altă Românie, ce își văzuse înfăptuit visul unității naționale. România Întregită avea o populație de aproximativ 18.000.000 de locuitori, față de 7.250.000 câți număra înainte de 1918, o suprafață de 295.049 km², față de 137.000 km² înainte de Unire.

Era o țară ieșită dintr-un război care o costase sute de mii de vieți și care îi ruinasă economia. În plus, Europa și lumea postbelică erau... altfel și, firește, era nevoie de un însemnat efort de adaptare. Marea provocare pentru țara noastră era însă de natură internă și anume, dincolo de redresarea economiei, trebuiau armonizate diferențele politice, sociale, culturale ce se manifestau în mod evident între provinciile reunite. Dobândirea acestei armonizări urma să devină țelul și aspirația elitelor interbelice!

Ca atare, în anii imediat postbelici, politicile economice s-au organizat spre unificarea instituțională, legislativă, fiscală și administrativă; unificarea monetară și relansarea bancară; asigurarea resurselor umane și pregătirea capitalului

uman; implementarea reformei agrare și modernizarea agriculturii; dezvoltarea și modernizarea industrială; amenajare și infrastructură teritorială, rutieră, navală și aeriană; politici în domeniul turismului și al dezvoltării stațiunilor balneare; politici sociale și îmbunătățirea condițiilor de muncă, alimentație, igienă și sănătate; relații economice externe active în spațiul european și mondial.

Aspecte ale vieții cotidane

Apariția „arhitecturii moderne”, așa cum era numită în perioada interbelică, a produs modificări semnificative în mentalitatea clasei de mijloc, schimbarea de paradigmă fiind reflectată atât de presă, cât și de literatura timpului. În imaginarul citadinilor burghezi, modelul urbanistic din Belle Epoque, Parisul, fusese detronat de New York, iar orașul-grădină dezvoltat orizontal de verticala „zgârie-nourilor”. Modernitatea nu se mai putea îngâna cu aspectul rural al străzilor înguste și al locuințelor scunde, trebuind să-și afle propriile mijloace de expresie. În numărul special din *Contemporanul*, dedicat arhitecturii moderne, se afirma, radical: „În București, sub biciul vremilor moderne, se zămislește stil nou. Vremea noastră va avea un singur stil”. În realitate, dincolo de marile artere și în noile parcelări de la marginea orașului, modernismul funcționalist și în special stilul Art Deco s-au adaptat adesea specificului bucureștean, mai degrabă orizontal decât vertical: vile-bloc de 2 sau 3 etaje, înzestrate adesea cu luminator, ușă masivă din fier forjat și detalii ornamentale abstracte. Totodată, aceste moduri „geometrice” de a construi au coexistat cu stilul neoromânesc, apărut la sfârșitul secolului al XIX-lea și perpetuat, fără sincope, dar cu propria sa evoluție estetică, în anii de după război, dar și cu cel mediteranean.

La rândul său, moda, termen derivat din cuvântul latin *modus* (manieră, fel de a fi) desemnează un fenomen complex, sensibil la

Călători către tărâmul cunoașterii

În sfera umanistică și literară, cunoașterea se relevă a fi un substrat fundamental al călătoriei umane, pătrunzând profund în textele literare și în evoluția personajelor acestora. Această cunoaștere transcende granițele informaționale și devine un instrument al autodescoveririi și al descoperirii lumii într-un mod complex și subtil. Textele literare, în această optică, nu sunt doar structuri retorice, ci metaforice și semiotice, dezvăluind înțelesuri ascunse și deschizând calea spre lumi interioare și exterioare neexplorate.

Personajele din textele literare devin vehicule ale căutării cunoașterii, călăuzite de dorința lor de a înțelege și de a descoperi adevărurile și sensurile profunde ale lumii. Această căutare a cunoașterii devine un proces mistic și transcendent, în care personajele explorează tărâmurile nevăzute ale existenței și se confruntă cu misterul și enigma vieții. Prin intermediul acestei căutări, personajele nu doar că își îmbogățesc cunoașterea, ci își extind, asemenea, conștiința și înțelegerea asupra divinității și a misterului existenței.

Astfel, textele literare se transformă în scripturi sacre ale cunoașterii umane și divine, în care cuvintele devin *mantră* ale

înțelepciunii și ale iluminării. Personajele, în acest context, devin adepți și călăuzitori pe această cale a cunoașterii, reflectând nu doar căutarea umană pentru adevăr și sens, ci și aspirația spre transcendență și comuniunea cu divinitatea. Prin intermediul acestei căutări, textele literare și personajele lor devin nu doar instrumente ale învățării, ci și voci ale sacralității și ale revelației, dezvăluind misterele cunoașterii și ale existenței.

Simona Minciu, profesor de limba
și literatura română

Nevoia de cunoaștere este un aspect fundamental al naturii umane și se referă la dorința noastră înnăscută de a afla și de a înțelege, precum și la căutarea constantă a informațiilor despre lumea înconjurătoare. Această nevoie este adânc înrădăcinată în ființa umană, iar eu, ajunsă acum la vârsta adolescenței, mă întorc cu gândul la primii ani din viață și îmi dau seama cât de dornică de descoperiri eram încă de atunci. Răsfoind albumele de fotografii din copilărie, văd cu uimire cât de

mare era curiozitatea mea... Sunete, culori, mirosuri, forme și texturi, toate laolaltă țeseau cu generozitate o lume atât de atrăgătoare care mă chema, prin toate manifestările ei, să o explorez. Și văd cum mă avântam cu bucurie și cu mare încredere spre noi și noi aventuri.

Asemenea lui Făt-Frumos în căutarea tinereții-fără-bătrânețe, am procedat, încet-încet, la explorarea camerei pline de jocuri și jucării, apoi a casei care ascundea la fiecare pas un sertar de cercetat sau un cotlon misterios de investigat. Apoi am descoperit parcul din apropiere și, puțin mai târziu, parcurile mai îndepărtate. Nenumărate universuri noi, nesfârșite experiențe de trăit și înmagazinat în suflet...

Iată că a venit și adolescența și, odată cu ea, mă găsesc în fața primei decizii care îmi va defini viața: trebuie să aleg drumul pe care voi merge în următorii patru ani, în etapa liceului. Atât această decizie, cât și conștientizările ce vor veni pe parcurs mă vor ajuta, pas cu pas, să îmi găsesc menirea. Când mă gândesc la aceste aspecte, îmi dau seama că, de acum încolo, pe lângă cunoașterea exterioară a lumii, este necesar să demarez și procesul laborios și îndelungat al cunoașterii de sine.

Să mă cunosc pe mine este un examen pentru care am început deja să mă pregătesc în ultimii ani. Înseamnă să am răbdarea necesară

de a-mi analiza acțiunile și experiențele, de a conștientiza ce anume mă definește, de a mă accepta așa cum sunt în prezent, dar și de a descoperi și lucra darurile cu care Dumnezeu m-a înzestrat. Dintre aceste daruri, unul sau poate mai multe mă vor ajuta să aleg profesia potrivită mie.

Un ajutor foarte mare în acest proces al cunoașterii de sine este întemeierea vieții mele pe valorile creștine. Crescând în Biserică, am înțeles că fiecare om are de împlinit, în viață, o anumită lucrare, o lucrare pentru care a fost chemat de Dumnezeu din neînțelegere la ființă. Pentru a putea împlini această chemare, omul trebuie mai întâi să se descopere pe sine și, odată cu această experiență trudnică, pe măsura Harului de care se va învrednici și pe care îl primește de Sus, va ajunge la cunoașterea cea mai profundă, cunoașterea lui Dumnezeu.

Îmi dau seama, așadar, că Însuși Dumnezeu a sădit în noi sămburele dorinței de cunoaștere, ca de altfel toate înclinațiile bune, pentru a crea tot atâtea punți de legătură cu El și cu întreaga Lui creație. Treaptă cu treaptă, urcăm către El, iar El ni se descoperă. „Căutați și veți afla” (Sfânta Evanghelie după Matei 7, 7), ne-a îndemnat Domnul și Mântuitorul nostru, iar eu înțeleg că acest îndemn se adresează fiecăruia dintre noi, poruncindu-ne să nu ne oprim niciodată din a-L căuta și a-L cunoaște, mai înainte și mai la urmă de toate, anume pe El.

Alexandra Cutunoei, clasa a VIII-a

Este foarte important ca fiecare dintre noi să aibă curajul de a privi mai întâi în interiorul său și de a lăsa mândria deoparte, pentru a putea vedea mai limpede piedicile, obiceiurile rele, gân-

durile potrivnice, tot ceea ce îl împiedică să înainteze. Asemenea personajelor de basm, fiecare dintre noi are de depășit obstacolele care stau între el și cunoașterea de sine; fiecare dintre noi trebuie să învețe să se vadă pe sine cu alți ochi, mai limpezi, mai obiectivi, pentru a înțelege care sunt virtuțile care-i lipsesc și pe care dorește să le dobândească. Devenind conștienți de toate acestea, începem să ne cunoaștem mai cu adevărat și să ne înscriem pe drumul cel bun către deznodământul pe care îl ating eroii din basme: maturizarea, înțelepciunea și asumarea propriei vieți și a propriului destin.

Teodora Topan, clasa a VIII-a B

Pentru mine, viața și cunoașterea, împletite, alcătuiesc drumul, descriu călătoria profundă a omului spre adevăr. Chiar dacă viața noastră, în sensul de călătorie pământească, se încheie odată cu moartea trupului, cunoașterea se alipește de suflet, ea rămâne în suflet și are, deci, caracter veșnic. Cunoașterea este cea care ne însoțește și ne îndrumă de-a lungul călătoriei pământești, de la „A fost odată ca niciodată”, „...până la adânci bătrâneți”. Dacă ar fi să facem o paralelă, viața noastră pe pământ se aseamănă cu noi, cu omul, în vreme ce cunoașterea, care e veșnică, la fel ca sufletul omului, se aseamănă cu Dumnezeu. Viața e schimbătoare și trecătoare, după cum și omul, de-atâtea ori, se îndepărtează de Dumnezeu, apoi revine iarăși. Dar cunoașterea e ceva statornic, așa cum Dumnezeu rămâne mereu la fel, neschimbat, așteptând ca omul să se întoarcă din nou spre El. Cunoașterea e ținta, iar noi, pe întreg parcursul vieții, înaintăm spre ea. Și chiar dacă aici, pe pământ, nu

putem cunoaște totul, cu cât ne deschidem mai mult mintea, cu atât progresăm, iar poveștile pe care oamenii le-au scris de-a lungul timpului sunt o dovadă clară ce ilustrează, fiecare în felul ei, această călătorie a vieții către destinația care este cunoașterea.

Ilinca Vlăduțoiu, clasa a VIII-a B

Omul accede permanent, prin firea lui, la viața veșnică. Un exemplu din literatură, în acest sens, este Făt-Frumos, care s-a născut abia după ce tatăl său i-a promis veșnicia. Viața veșnică este în strânsă legătură cu cunoașterea lui Dumnezeu, căci una fără cealaltă nu sunt posibile și unde e una va fi și cealaltă. Spune Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan (17, 3): „Și viața veșnică este aceasta: să Te cunoască pe

Tine, singurul Dumnezeu adevărat.” Cunoașterea de sine conduce la cunoașterea de aproapele, iar acestea două, împreună, duc la cunoașterea lui Dumnezeu. Și, invers, cunoscându-i pe ceilalți și cunoscând pe Dumnezeu, ne cunoaștem tot mai mult și mai cu adevărat pe noi înșine. Astfel ne maturizăm, astfel devenim statornici în virtute, adică în cinste, în dreptate și în dragoste, astfel fiecare din noi devine persoana care a fost menit să fie, pentru veșnicie.

Sofia Cherciu, clasa a VIII-a B

Nicolae Rusu, clasa a VII-a

Valoarea antropologică a artei este profundă și diversă în contextul umanității. Prin artă, oamenii își exprimă emoțiile, credințele și identitatea culturală. Ea servește ca o oglindă a societății, reflectând viziunile și valorile unei comunități într-un anumit moment istoric.

Arta poate fi o formă de comunicare universală, transcendentă limbajului vorbit, permițând oamenilor să-și împărtășească experiențele și să creeze conexiuni emoționale.

În orele noastre de artă, tot călătorim printr-un univers creativ vast și captivant. Am încercat să jonglăm cu regulile plastice, să le reinterpretăm pentru a descoperi noi modalități de exprimare artistică. Experimentând cu materiale diverse, ne-am bucurat de spectrul complet al culorilor – de la îndrăzneala monocromului, la explozia bogată a întregii palete cromatice, până la desen în creion de grafit.

Am experimentat pictatul cu cafea, descoperind că acest material neconvențional poate crea nuanțe uimitoare și texturi inedite, ajutându-ne să ne concentrăm pe compoziție

fără a ne pierde în amestecuri cromatice. De asemenea, am făcut exerciții de creativitate cu rezultate spectaculoase atât în plan concret, cât și ca experiență, lucrând ca ambidextri pentru a realiza portrete fascinante. Această abordare neobișnuită a permis elevilor să-și exploreze latura artistică într-un mod complet nou și neașteptat.

Dar periplul nostru artistic nu s-a oprit aici. Am experimentat și cu materiale și tehnici de modelare, lucrând cu pasta care se usucă la aer.

În plus, am abordat proiecte de echipă, transformând clasa noastră într-un atelier colectiv de creație. Colaborând și contribuind cu idei unice, fiecare elev a fost parte integrantă a lucrării finale, construind astfel nu doar lucrări artistice, ci și legături puternice între colegi.

Aceste experiențe au adus o diversitate incredibilă în cadrul orelor de artă, deschizând porți către noi perspective artistice și inspirând elevii să-și exploreze creativitatea în moduri neașteptate și captivante.

Maria Bălan, profesor de arte vizuale

Maria Niriă, calsa a VI-a

Iulia Alexandru, calsa a III-a

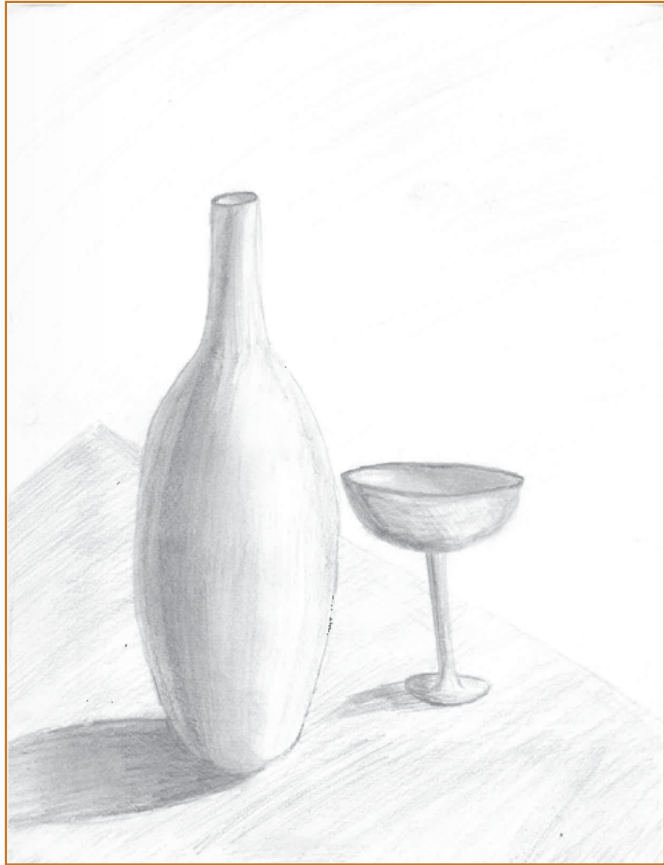

Sergiu Matei, calsa a V-a

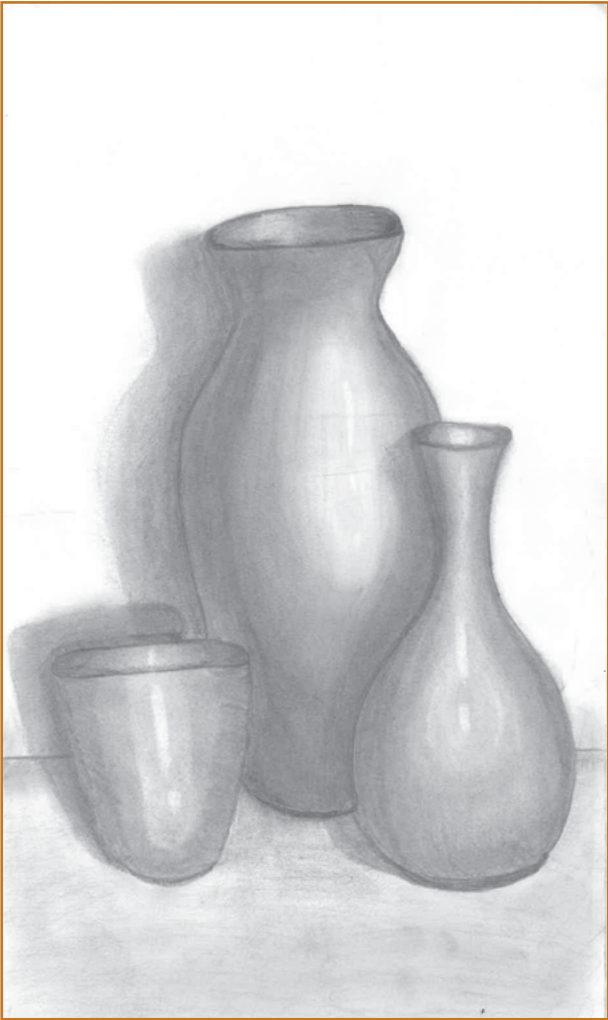
Alexia Ieremie, clasa a VII-a

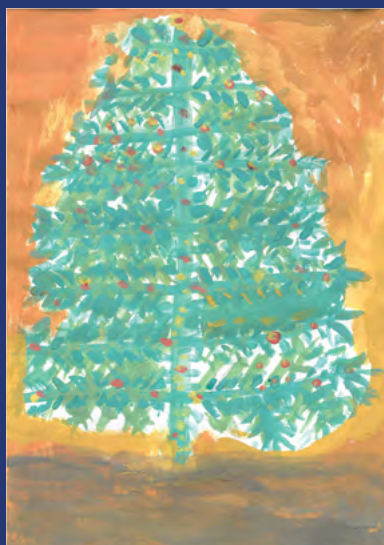

Sofia Alexandru, clasa a VII-a

Andreea Mihăilă, clasa a VII-a

Echipa proiectului

Fondator: Preot prof. dr. Vasile Gavrilă

Redactor-șef: Mariana Lina

Redactor: prof. Ioana-Miruna Kamata

Colaboratori: Preot prof. Adrian Sima, prof. Dan Antofie, prof. Eleonora Iordache, prof. Georgeta Cristian, prof. Cristinela Cârtoag, prof. Cornelia Miron, prof. Maria Cosmina Dragomir, prof. Maria Bălan, prof. Simona Minciu, prof. Teodor-Mihail Gavrilă, prof. Daniela Lefter, prof. Lucia Crăciun

Colaboratori externi:

Ninel Ganea

Colaboratori elevi: Petru Cătană-Negreanu, Ioan Gavrilă, Teodora Păuna, Maria Panait, Sofia Gheorghe, Natalia Teodora Drăgan, Alexandra Cutunoei, Teodora Topan, Ilinca Vlăduțoiu, Sofia Cherciu, Vladimir Tănase, Mihail Moise, Alexia Ieremie, Catinca Șoimulescu, Ștefan Ion, Victor Stănescu, Ana Nicolae, Maria Munteanu, Clara Ciuplea, Ilinca Topan

Art Director: Andrei Tache

Corector: Valentina Spătaru

Fotografie coperta I: Cos Aelenei

Desen copertă I: Ana Iancu

Copertă IV: elevi ai Liceului Teoretic *Sfinții Trei Ierarhi*

Hârtie: DCM 200g, DCM 130g | Tiraj: 500 de exemplare

Tipărit: MasterPrint Super Offset

Cod ISSN 2734 - 7532 ISSN-L 2734 – 7532